

MEANDER #3

Natuur rond Schelde, Leie en Zwalm

jaargang 21 | juli-aug.-sept. 2023

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

4 Wijzen patrijzen de weg?
5 Birdathon 6 mei 2023: het verslag
7 Wat oude annonces ons vertellen over het landschap rond Deinze
10 Dodo of grauwe gors?
11 De toerist, mijn groene vriend?
13 Vogels kijken? Ook voor u!
14 Beekforel in de Zwalm, een verhaal van vallen en opstaan
16 Natuurboerderij Bos t'Ename
19 Wapenvliegen
22 Veteranenbomen, dwarsbomen, doorbomen
23 Rode Lijst nachtvlinders
24 Paddenstoelenkalender
25 Kalender
33 De Vlaamse Ardennendag 2023 was een topmoment voor de Vlaamse Ardennen!
34 Strijdperk
35 Boekbespreking
36 Inventarisatie korstmossen in het Paddenbroek op 3 april '23
38 Bijzondere vogelwaarnemingen
40 Mediawatcher
43 Eten voor 21 miljoen bijen en 7 andere straffe resultaten van Maai Mei Niet 2023

Natuurinbreuken? Inspectieregio West (provincie West-Vlaanderen en Oost-Vlaanderen)
natuurinspectie.west.anb@vlaanderen.be • Telefonisch bereikbaar tijdens de kantooruren op **050 247 770**
Problemen of klachten tijdens het weekend: bel de politie!

natuurpunt

Vlaamse Ardennen *plus* VZW
Boskant 56, 9700 Oudenaarde
Ond. Nr. 0656674360
RPR Gent, afdeling Oudenaarde
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be

LIDMAATSCHAP
Je wordt lid door 38 euro te storten op rek. BE17 2300 0442 3321 van Natuurpunt, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

natuurpunt
Vlaamse Ardennen *plus*

Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* omvat volgende steden/gemeenten: Brakel (zonder Everbeek en Parike), Deinze, Horebeke, Kluisbergen, Kruisem, Maarkedal, Nazareth, Oudenaarde, Ronse, Sint-Lievens-Houtem, Wortegem-Petegem, Zingem, Zottegem, Zulte en Zwalm.

CONTACTPERSONEN
Dirk Criel 0475 45 05 34

WEBSITES
www.natuurpuntvlaamseardennenplus.be
www.facebook.com/np.vaplus
issuu.com/vlaamseardennenplus

AFDELINGEN
- **Kruisem**
  Eddy Van Den Abeele 0474 62 20 52
  ed.vandenabeele@skynet.be
- **Tussen Leie en Schelde**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@natuurpunt.be
- **Oudenaarde plus**
  Paul Cardon 0474 39 02 77
  cardon.paul@gmail.com
- **Ronse**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Sint-Lievens-Houtem**
  Erwin Declercq 09 282 06 70
  erwin.declercq@hubkaho.be
- **Vlaamse Ardennen**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Zwalmvallei**
  Jan François 09 361 03 00
  jan.francois@telenet.be

KERNEN
- **Rondom Burreken**
  Marie-Anne De Geest 0474 56 05 04
  marie-anne.de.geest@hotmail.be
- **Werkgroep Bos t'Ename**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be

WERKGROEPEN
- **Paddenstoelen**
  Eddy Saveyn 09 380 03 00
  eddy.saveyn@gmail.com
- **Planten**
  Henk Coudenys
  coudenys.henk@belgacom.net
- **Vogels**
  Dimitri Van de Populiere 0473 52 13 44
  dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- **Zoogdieren**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be

RESERVATEN MET PROJECTNUMMER
Giften voor reservaten zijn fiscaal aftrekbaar vanaf €40 en stort je op rek. nr. BE56 2930 2120 7588 van NP met vermelding van het projectnummer:
- **Algemeen reservatenfonds Vlaamse Ardennen *plus* 6699**
- **Bois Joly 6625**
  Patrick Alexander 0495 45 37 77
  p.alexander@telenet.be
- **Bos t'Ename-Volkegembos 6121**
  Guido Tack 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be
- **Bovenlopen Zwalm 6142**
  Heidi Demolder 055 42 16 45
  heidi.dm@telenet.be
- **Burreken 6602**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be
- **Faunahuis Burreken F-04031**
  Dirk Criel 0475 45 05 34
  dirkcriel@skynet.be
- **Feelbos-Kalkoven 6185**
  Lucien Vanden Daele 055 38 70 54
- **Grootmeers 6650**
  Tine Dhollander 0495 88 13 40
  tine@gwapo.be
- **Heurnemeersen 6063**
  Gerard Mornie
  gerard.mornie@pandora.be
- **Kordaelbos 6605**
  Lieven Kinds 09 383 71 39
  lieven.kinds@telenet.be
- **Langemeersen 6076**
  Alexander Van Braeckel
  0473 85 45 62
  alexander.tine@telenet.be
- **Leiemeersen Astene & Bachte 6109**
  Koen Houthoofd 0470 55 02 36
  koen.houthoofd@ugent.be
- **Maarkebeekvallei 6670**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Middenloop Zwalm 6160**
  Chris Nuyens
  chris_nuyens@telenet.be
- **Munkbosbeekvallei 6151**
  Laurent Flostroy 0498 67 71 09
  laurent.flostroy@pandora.be
- **Nukerkebos-Bosheide 6641**
  Simon Feys 0486 73 06 19
  simonfeys@yahoo.com
- **Paddenbroek 9401**
  Thijs Lietaer 0473 58 17 14
  thijs.lietaer@telenet.be
- **Parkbos-Uilenbroek 6136**
  Dominiek Decleyre
  dominiek.decleyre@gmail.com
- **Perlinkvallei 6204**
  Vincent Decroock 0498 10 95 39
  vincent.decroock@proximus.be
- **Pyreneeën-Tombele 6667**
  Philippe Moreaux 0476 49 24 61
  moreauxphilippe1951@gmail.com
- **Rooigembeekvallei 6669**
  Joris Van Garsse 0498 14 54 03
  joris.van.garsse@telenet.be
- **Vuilbroek 6126**
  Axel Heyerick 0479 29 94 73
  axel.heyerick@gmail.com
- **Wijmier 6141**
  Johan Cosijn 055 30 98 10
  johan.cosijn@telenet.be
- **Vallei van de Zeverenbeek 6082**
  Rik Desmet 0497 87 56 14
  desmet.rik1@gmail.com

De Boembekemolen is het bezoekerscentrum van Natuurpunt in de Vlaamse Ardennen
Veerle Van Der Kelen
Coördinator bezoekerscentrum
Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
Boembeke 18 | 9660 Brakel
0487 32 52 06

MEANDER

is het driemaandelijks regionaal tijdschrift voor leden uit de regio Vlaamse Ardennen *plus*.

Redactie
redactiemeander@
natuurpuntvlaamseardennenplus.be
- Johan Cosijn 055 30 98 10
- Norbert Desmet 0494 65 33 91
- Rik Desmet 0497 87 56 14
- Ellis De Vuyst 0479 433 711

Kalenderverantwoordelijke
Filip Keirse 055 38 78 83
filip.keirse@telenet.be
Cover Vingerhoedskruid - foto: Johan Cosijn
Lay-out SomethingEllis.be
Oplage 3965 ex.
Druk Drukkerij Graphius, Gent. Papier: Magno Volume 90 gr. Gedrukt met plantaardige inkten en oplosmiddelen.

Natuurpunt-leden die wonen buiten de regio kunnen Meander ontvangen mits een jaarlijkse bijdrage van €13 op rekening BE91 8912 5408 8476 van Eddy Van Den Abeele.

FSC www.fsc.org
MIX
Papier | Ondersteunt verantwoord bosbeheer
FSC® C014767

Teksten voor Meander van januari, april, juli en oktober moeten de redactie bereiken vóór respectievelijk 10 december, 10 maart, 10 juni en 10 september

Waar het om gaat?

De zomer in aantocht brengt een mens in een betere stemming met de verwachting van vakantie en bij de natuurpunters al bijkomend het uitzicht op mooie beleving buiten. Het kan wel eens nodig zijn in deze tijden waar de prioriteiten naar aanleiding van de komende verkiezingen op zijn minst verontrustend zijn. Recent te lezen komen natuur, milieu of klimaat zelfs niet in de top vijf van de rangorde te staan, confronterend! Migratie staat blijkbaar op één, maar niet van vogels wel te verstaan … En de krantenkop deze morgen is er een van laat ons juichen alle Belgen, want ons land groeit meer dan verwacht. Het is dan ook niet verwonderlijk dat naast migratie items als belastingen, economie, energie en gezondheidszorg als 'kopzorg top vijf' ons naar de verkiezingen begeleiden.

Daarom is het niet gemakkelijk om in een voorwoord van Meander euforisch te zijn over bevers en zeearenden, de dreigingen aan de andere kant overstemmen immers het 'goede' nieuws. Veel mensen doen hun best om de Titanic rond natuur en milieu af te houden, samen met wetenschappers en kunstenaars en filosofen trekken we de kar, maar de twijfel of het nog wel goed komt is gegrond. Meer inzicht, maar niet echt vakantieliteratuur, verwerven we in het boek van Geert Buelens, 'Wat we toen al wisten, de vergeten geschiedenis van 1972'. Dat was het jaar van 'Grenzen aan de groei' van de club van Rome en sindsdien werd een heel stuk groene geschiedenis geschreven, mooi opgelijst in dat boek. Ook de Wielewaal en de Wielwaaljongeren komen er in voor, maar de ondertitel is sprekend: de vergeten geschiedenis! Zoveel goede initiatieven geraakten ondergesneeuwd onder de economische prioriteit, gedicteerd door een kleine groep mensen wereldwijd die de touwtjes in handen hebben en politiekers die zouden moeten sturen eerder als hangpoppetjes laten dansen. Omgekeerd is waardering en dankbaarheid op zijn plaats voor wat de ook bijna vergeten pioniers tot op heden aan werk verzet hebben en als blijvend resultaat gehaald hebben.

Moest dit een winters voorwoord worden, dan zou het met de koude en de donkerte erbij met onze stemming niet goed komen. Maar de zomer lonkt en de lente verbaast ons steeds weer, de natuur wenkt en motiveert ons hopelijk om ons verder in te zetten. Al ons werk is niet voor niets, te langzaam en ja, eerder uit noodzaak en niet uit inzicht, groeit het besef dat het anders moet, gelukkig ook bij de jeugd. Wie weet is dat het fundament, het besef bij een bredere laag van de bevolking, met het klimaat als trekpaard. Gaandeweg groeit ook het besef dat natuur erg belangrijk is in dat klimaatverhaal, en de kennis over die natuur en het belang ervan moeten we uitdragen, iedere dag. Uiteraard is de schoonheid ervan van belang, maar vooral de samenhang tussen al die schakeltjes kan de mensen verbazen en hen via 'onze natuur' het belang en vooral de kwetsbaarheid van onze aarde doen inzien. Laat ons dan ook het verzamelen van soorten en de waarnemingen als de leuke kant van onze hobby zien, maar meer inzetten op engagement en meer gaan wegen op het beleid in zijn ruimste zin.

Het invullen van bestuursfuncties binnen onze vereniging en een hechte samenwerking met MOW is daarbij erg belangrijk. Laat dit dan ook een pleidooi zijn om Vlaamse Ardennen plus als koepel te ondersteunen, want als groep wegen we meer dan als kleine afdelingen of individuen en de aflossing van de wacht wordt er niet makkelijker op. Op de binnenkant van deze Meanderkaft staan alle gegevens, neem contact en schakel een tandje bij voor het helemaal te laat is!

Norbert Desmet

Wijen patrijzen de weg?

Mijn verhaal hier begint lang geleden in de jaren '60 van vorige eeuw. Misschien lag de patrijs zelfs mee aan de oorsprong van mijn latere passie van vogels kijken. Vele avonden in het voorjaar stond ik buiten en luisterde naar de kirrende patrijzen. Ik telde toen vanuit onze boomgaard vijf paar binnen gehoorafstand en overdag ging ik op zoek naar hun slaapplaatsen in de stoppels, kuiltjes met strontjes en soms veertjes, die uiteraard verzameld werden, de veertjes hé. Met verbazing volgde ik later op het jaar het broeden en de aanstormende 'hangjongeren', soms in echt grote familiegroepen met zelden minder dan 10 individuen. Wat een tijd, denken we nu en wat een beleving! De populatie was 'gezond' en in de herfst kwamen de jagers, jagend 'voor de voet' en met eenmaal een velduil als slachtoffer, een vermeende patrijs! Er waren ook stropers die patrijzen wisten te vangen 's nachts met sleepnetten waar ik nooit de echte toedracht van geweten heb. Ik heb ook patrijs gegeten ooit, een verkeersslachtoffer, niet slecht ...

Samen met veldleeuwerik en grauwe gors (de ringmus als grootste Vlaams slachtoffer wordt doorgaans vergeten) wordt de patrijs opgevoerd als slachtoffer van de schaalvergroting in de landbouw, uiteraard samen met het pesticidengebruik en de kunstmest. 'Intensieve landbouw als de grote boosdoener voor de achteruitgang van de vogels', het is maar een van de titels in de krant en het nieuws. Op 15 mei kwam het rapport uit van een groot internationaal onderzoek over 37 jaar en dat maakt duidelijk dat sinds 1980 miljoenen broedvogels verdwenen zijn. De akker- en weidevogels krijgen de hardste klap maar ook trek- en bosvogels worden geraakt. Het Vlaams soortbeschermingprogramma met steun voor landbouwers om hun akkers 'vogelvriendelijker' te maken is een begin, maar te veel op vrijwillig engagement gebaseerd. We blijven bij de stelling dat in grote akkergebieden ook bij ons, 5 tot 10% op een of andere manier uitgelicht moet worden om enig resultaat te boeken, met misschien een eerste akkervogelreservaat als begin, als experiment? Elders zoals rond Hoegaarden werkt dat stilaan wel, waar vinden we een mecenas om in deze tijden van zogezegde bijna-hongersnood een eerste akker 'over te dragen'?

Patrijs © Paul Vandenbulcke

Patrijzen zijn bij uitstek akkervogels bij ons, ze hebben nood aan zaden en insecten om te overleven en jongen groot te brengen. Je hoeft geen grote wetenschapper te zijn om te zien dat het daar juist heel snel aan ontbreekt in ons huidig kouterlandschap, te grootschalig en vaak platgespoten. Bovendien zat het ook soms niet mee met het weer, te droog, te nat, altijd wat, maar een jager leerde me wel wat: als in mei de patrijzen nog per koppel lopen dan is het mis. Ze broeden niet, en dat steeds meer de laatste jaren! Soms leer je zelfs nog meer: in een groter jachtgebied op zandgrond kon men de patrijzenstand op tien jaar opdrijven tot een veelvoud van de beginsituatie. Relatief eenvoudige maatregelen hielpen daarbij en het ging niet alleen om voederemmertjes in verder te armoedige kouters. Afspraken met landbouwers om zijstroken en rommelige hoekjes onbewerkt te laten hadden resultaat, samen met bijvoederen in het begin. Een indirect bewijs is dit natuurlijk dat het hoofdzakelijk aan voedsel ontbreekt in landbouwgebieden, wat een contradictie. In Nederland experimenteert men al volop met luzernestroken in een kiekendiefplan in Groningen en het lijkt te werken, niet alleen voor kiekendieven maar ook voor insecten, muizen en gele kwikken die dan weer op het menu van de kiekendieven prijken.

Hier wringt het natuurlijk ook wat: wat als de jacht op de patrijs gestopt wordt, iets dat

voor een bedreigde soort al lang realiteit had moeten zijn? De jager heeft een motief, hij wil 'oogsten' en hij heeft daar centen voor over en gaat gericht te werk. Daarbij kan ook de natuur winnen met in die ruigten een heel gamma aan leven dat zich reorganiseert. De door de overheid genomen akkervogelbeschermingsmaatregelen missen daar misschien de gedrevenheid in: wie ligt er wakker van het verdwijnen van de leeuwerik? Sprekend was ook dat bij het artikel (De Morgen, 19-05-2023) een foto van een rode patrijs afgebeeld was. Voor een echt herstel van akkervogels blijft het allemaal wat lauw, te vrijblijvend, te kleinschalig maar of die waarschuwende krantenartikels en wetenschappelijke inzichten zich zullen vertalen in resultaten blijft de vraag. Om met hoop te eindigen: ik volg een paar kouters in Kluisbergen en één voorjaar was hoopgevend: de oude boer zag het zo vroeg in het voorjaar niet zitten om zijn land te bewerken en liet een paar hectaren 'vaag' liggen. In juni geloof je dan uw ogen niet: gele kwik, kneu, holenduif, veldleeuwerik, kievit: allen scharrelden ze met jongen tussen de akkeronkruiden. En ja daar was ook de patrijs met een hele schare kuikens, een van de mooie dagen voor een 'veld'waarnemer maar tegelijk ook het bewijs dat er in wezen niet zo veel nodig is om relatief snel iets te zien veranderen of te zien terugkeren.

Norbert Desmet

Begeleide wandeling in Kluisbergen © Lucia Decuyper

Birdathon 6 mei 2023: het verslag

Het zit er alweer op, de birdathon. Zoveel mogelijk soorten zien in 24 uur binnen de regiogrenzen. We strandden op 114 soorten (exoten en ondersoorten niet meegeteld). Dat is een evenaring van het resultaat uit 2022. Met meer dan 1.000 ingevoerde waarnemingen verdeeld over vele waarnemers kan de dag een succes worden genoemd. Een schat aan data voor de broedvogelatlas en natuurlijk dikke fun voor iedereen die er voor ging.

En of ze gemotiveerd waren om er zoveel mogelijk uit te halen. Een begeleide wandeling met Thijs en Lucia in Kluisbergen, broedvogelinventarisatie in de Heurnemeersen met Davy, etc.

In de vroege uurtjes (lees: voor 7 uur 's morgen) begon onze WhatsApp al actief te worden: sprinkhaanzangers werden gemeld, een steenuiltje, de snorrende snor in 't Dal snorde nog steeds (zit er al eventjes), braamsluipers en de eerste bosrietzanger, etc. Het gaat altijd snel vooruit in de eerste uren van de dag. Nog voor 8 uur zaten we al aan 70 soorten met ook nog roodborsttapuit, nachtegaal, wielewaal, geoorde fuut, enz. En op het middaguur hadden we er bijna 100 met o.a. spotvogel als toevoeging. Een analyse werd gemaakt en doorgestuurd: we missen nog ringmus, enkele bossoortjes, etc. Hup, terug 't veld in! Seek and voer in!

BOOMKWEKERIJ DE BOCK

Wij zijn specialisten in

Sierheesters, Rozen, Bamboes, Vaste planten, Coniferen, Sierbomen, Haagplanten, Fruitbomen

Pelikaanstraat 89, 9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax. 055/31.35.83

LE ROY RINASSUR BVBA

Crelan

Warandestraat 17, 9810 Nazareth
T. 09 385 44 60 - 09 385 61 32
e-mail: leroy@rinassur.be
verzekeringsmakelaar nr. 13839

ALLE BELEGGINGEN - LENINGEN VERZEKERINGEN

Na de middag is het zwoegen om er nog toe te voegen. De makkelijke soortjes zijn getikt. Nu is het hopen op toevalstreffers. Tijdens de voorjaarstrek kunnen die namelijk zo maar uit de lucht komen vallen.

Een rondje in de bossen zorgde voor nog enkele mezensoortjes die we misten, het kwik-me-dit van de kwartel werd gehoord, een zeldzame kleine strandloper (BDE) kwam er uit in Petegem-Leie, bosruiter, Pontische meeuw, kleine zilverreiger en rode wouw. Allemaal passanten, maar ze werden gezien en telden dus mee!

's Avonds werd ook nog ransuil toegevoegd en een bosuil, om uit te komen op 114.

Uiteraard lukt ook niet alles. Ondanks dat er de voorbije weken relatief veel zomertalingen werden gezien, konden we er geen vinden die dag. Ook paapje en de relatief makkelijke kerkuil werden gemist. Het is soms keuzes maken. Je kan niet alles gaan checken. Eveneens in de categorie 'zit zeker in de regio maar we zagen ze niet die dag': kleine en middelste bonte specht, havik, oehoe, goudvink, grote lijster, ...

Besluit: het was een boeiende dag en wie er aan deelnam heeft zich zeker en vast geamuseerd! Een karrenvracht aan data kan gebruikt voor de broedvogelatlas. Het houdt ook een vinger aan de pols om te zien hoe het met de status van onze vogels gesteld is. We zijn broedvogels kwijt, zoals de matkop. Niet meer te vinden. Ook de dichtheden van sommige soorten zoals bv. ringmus, grote lijster, geelgors en nog zo vele anderen zijn zo bedroevend laag geworden dat het een echte inspanning vergt om deze nog te gaan zoeken. In andere tijden ...

Kleine strandloper © Alexander Devos

Een overzicht van de waarnemingen van die dag kan je vinden op onze website en dan doorklikken naar waarnemingen en de juiste datum te selecteren. http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/index.php

Dimitri Van de Populiere

Wat oude annonces ons vertellen over het landschap rond Deinze

De '*Gazette van Gendt*' berichtte in de 18de en 19de eeuw niet alleen over het wereldnieuws, maar er was ook plaats voor kleine aankondigingen en advertenties. In de 'Bijdragen tot de geschiedenis van Deinze en de Leiestreek' publiceert Paul Huys regelmatig een bundeling van alles wat met Deinze te maken heeft. Zijn werk omhelst ondertussen de periode 1755-1838. De inhoud van al die berichten varieert van verkopingen en verpachtingen tot diefstal, verdwenen personen, moord, inhuldigingen, tentoonstellingen en nog zo veel leuks meer. Het interessante is dat de verkoopannonces ons, zij het fragmentarisch, ook iets bijbrengen over het landschap van toen, en het gebruik ervan.

Bij het kasteel van Ooidonk werden er regelmatig eiken uit het bos en van de dreven verkocht. In april 1755 ging het over "*eene groote quantiteyt schoone eeken boomen, dienstig ende bequaem voor scheep-, meule- en timmerwerken en pylen*". In het bos gebeurde middelhoutbeheer want ook het 'slaghout' (hakhout) werd verkocht.

De kaart van Ferraris (1777) toont ons het toenmalig kleinschalig Vlaamse landschap met veel boomgaarden, hagen en bomenrijen (en geelgors, grauwe gors, gekraagde roodstaart, grauwe klauwier, ortolaan (?), ...). Al die houtige elementen hadden hun economisch belang en het is dan ook niet verwonderlijk dat ze uitdrukkelijk vermeld werden bij de verkoop van boerderijen. In veel gevallen werd bovendien gedetailleerd de soort én grootte van de bomen aangehaald. Na 1830 toe komen de houtige elementen minder nadrukkelijk aan bod in de annonces. Waar de bomen precies groeiden blijkt onder andere uit een verkoop (1773) van een boerderij in Vinkt: *"eene schoone en wel-gelegen Hofstede met de Landen, Bosschen, Meirsschen ende vyvers daer mede-gaande, zoo de zelve* (samen) *met vele schoone jonge opgaende Boomen en Tronken, zoo (*zowel) *in de Dreven als anderszins* (elders)*"*.

Eik © Rik Desmet

Terloops dit: achter de vele verkopen van boerderijen schuilt ongetwijfeld ook heel veel armoede en sociale ongelijkheid. Niet zelden gaat het om een gedwongen verkoop of de verkoop van een hofstede door een weduwe.

De bomen in het landbouwgebied werden ook apart verkocht en daarvan zijn er veel annonces, we geven er twee als voorbeeld. In 1770 verkoop in Sint-Martens-Leerne, op een hoeve gelegen dicht bij de Leie: *"Van 's morgens ten acht uren verkoopen zal eene schoone partye Eeken* (eik), *Abeelen, Holmen* (olm), *Popelieren, Esschen* (es) *ende Wulgen Boomen* (wilg)*, dienstig voor Meulemakers, Wagemaekers, Schipmaekers ende Timmerlieden".* In 1802 werden zo in Vinkt, bij opbod, 136 opgaande eiken, essen, olmen en abelen "*van extra dikten en lengten, reeds gemerktekend, staande aan en in de buurt van de hofsteden*" verkocht. De opmerking "lange betalingstermijn bij degelijke borgstelling" bij één van de annonces bewijst dat het om aanzienlijke bedragen ging.

Naast de bovenvermelde boomsoorten werden ook beuken verkocht, zoals bij een '*bomenvenditie*' in Wontergem (december 1843) waarbij 230 beuken van "8-12 voeten dik, 50-70 voeten hoog" (2,2-3,3

meter dik, 13,8 - 19,3 meter hoog) verkocht werden "*zynde de schoonste in de omstreken te vinden*"! Er wordt hier extra aandacht gevraagd voor het feit dat de koop zich bevindt "*dicht bij de grooten steenweg van Deinze naar Tielt*" waardoor "*den vervoer der boomen zeer gemakkelijk zal zijn*". De nabijheid van wegen of de Leie voor een gemakkelijk transport werd regelmatig gebruikt als een extra verkoopsargument.

Van de olmenziekte was toen uiteraard nog geen sprake waardoor die konden uitgroeien tot grote bomen. Eénmaal is er sprake van 'tronkeiken' of knoteiken. De vermelding van de populieren is verwarrend, de namen Canadapopulier, populier en achtkanter komen soms voor in één advertentie. Rond 1750 ontstond uit de kruising van de inheemse zwarte populier (*Populus nigra*) met de Amerikaanse zwarte populier (*Populus deltoides*) de eerste zogenaamde canadapopulier (*Populus x canadensis).* Vele van deze hybriden waren superieur aan hun ouders wat betreft groeikracht, ziekteresistentie,

Ferrariskaart Meigem: kleinschalig landschap, huizen met boomgaard omgeven door een haag. Verder kleine akkers omgeven met houtkanten en kleine bosjes In Meigem werd in 1756 een 'Goed ten Broeke' verkocht en in 1810 een 'goed ten broucke'.

rechtheid van de stam en andere belangrijke criteria. Deze bomen werden vegetatief vermeerderd via stek waardoor de bomen dus 'gekloond' werden en er heel wat genetisch identieke bomen werden geplant. In Vlaanderen zijn enkele van deze oude bekende klonen Marilandica, Serotina, Regenerata, Robusta en Blauwe van Eksaarde. Het woord achtkanter zou dan weer verwijzen naar de lijsten op de jonge, krachtige scheuten. Hoewel de grauwe abeel, zelf een kruising tussen de ratelpopulier en de witte abeel, vandaag de dag niet zo vaak meer wordt aangetroffen, had hij tot begin de 20ste eeuw een belangrijke waarde (bron INBO). Bij een verkoop in Meigem in 1830 duikt de canadapopulier een eerste keer op, in die annonce worden trouwens ook nog populieren verkocht.

Bij verkoop van een bos werd meestal toegevoegd of het bos al dan niet verpacht is. Bij een verkoop van een hofstede in Vinkt (1804) bestaat een deel van de koop uit "*allerschoonste eikenbossen, onverpacht*".

Het is bekend dat er ook in Vlaanderen turf gestoken werd. In 1788 werd er in de buurt van het Vaerdeken in de Kalevallei (parochie Sint-Maria-Leerne, nu Bachte-Maria-Leerne) een elzenhakhout verkocht "*met scheuten van 4 jaren en beslaen met vele Boomen*" met als extra vermelding dat er "*in welken Bosch veel turf is liggende*". In mei 1803 werd er in de buurt van de Zeverenbeek een maaimeers van 1 ha 20 are groot en gelegen op een turflaag verkocht. De advertentie beschrijft

Gekraagde roodstaart © Rik Desmet

dat "*in den zelfde Meersch ligt den turf redelyk diep en er kan gesteken worden eene groote quantiteyt turf, zonder den Meersch te verslegeten*". Naast deze meers werden tegelijk op de nabije, hoger gelegen, kouter meer dan 40 olmen, '*wulgen*' en andere bomen verkocht.

Het overblijvend veen in de ondergrond creëert nu de rijkdom van het Natuurpuntreservaat in de Zeverenbeek. Nog in 1816 werd er in Zeveren een '*turf-meirsch*' verkocht en in hetzelfde jaar gebeurde er in Ruiselede "*dicht bij de prochie van Altere*" een verkoop van "*taille en Sperre-bosschen, Veld, ten dele wel beplant, en alwaer men jaerlyks een groote menigte turf kan steken*".

Tot in de 19de eeuw bepaalden de 'Velden' zoals het Bulskampveld en, tussen Leie en Schelde, het Scheldeveld, het landschap in de Vlaamse zandstreek. Het waren uitgestrekte heidegebieden. Dat Veldlandschap kwam ook voor op de arme zandgronden van Zulte-Machelen. In de buurt van de Stokstormhoeve beheert Natuurpunt met Bisdonk nu nog een klein heiderelict waar een deel van de vroegere heidevegetatie standhoudt in de wegbermen. Net zoals in de Kempen werden bij de ontginning van de Velden eerst sparrenbossen aangeplant. Het hout van sparren werd gebruikt voor het stutten van gangen in de steenkoolmijnen en het voordeel is dat spar eerst kraakt vooraleer te breken en zo een waarschuwing geeft. Later werden deze sparrenbossen, met behulp van kunstmest, omgezet in akker. In 1806 is de Stokstormhoeve te koop: "*publieq te koopen een schoone omwalde Hofstede, genaemd het Goed te Stokstorm, met de Zaeylanden en Bosch (...) op welke goederen geplant konnen worden circa 4000 boomen, independent van de beplante dreve, actueelyk in huere gebruykt door Antoine de Vreese, tot kerst-avond 1807*". Dreven werden dus blijkbaar ook apart verhuurd. De hoeve is met 33 '*bunderen*' (44 ha) best wel groot maar op de Ferrariskaart zien we dat in de buurt van de hoeve naast bos en wat akkerland ook nog heide voorkomt. De hoeve geraakte mogelijks niet (helemaal) verkocht want in 1807 is ze "*te pachten om met kerstavond toekomende in het gebruyk te komen*" maar het gaat nu maar om 27 *bunderen* meer. In april 1841 is hier 3 ha bos te koop, samen met twee partijen land (2,5 ha) die "ook eerder sparrenbos waren".

Ten slotte vinden we nog verwijzingen naar de Leiemeersen, het derde reservaat van Natuurpunt in Deinze. Bij de '*grasvenditie*' werd het '*Maey-gars*' van een deel van deze weilanden tussen Deinze en Gent ter plaatse verkocht aan de meest biedende. De verkopen vonden meestal plaats begin juli en zo weet men ook wanneer er gehooid werd.

De Leie zelf bracht ook vis op. In 1791 werd in Sint-Martens-Leerne samen met een paar boten een grote hoeveelheid netten met bizarre namen verkocht: *kuyels, pulszakken, pencelen*, ... En zowel in 1783 als 1786 wordt het Deinse visserijrecht op de Leie van Astene tot Olsene te koop aangeboden.

En dat staat allemaal in de krant ...

Rik Desmet (met hulde aan Paul Huys!)

Een groot aantal jaargangen van de '*Gazette van Gendt*' kan je raadplegen op https://www.gentools.be/gazette-van-gend.htm.

Dodo of grauwe gors?

Het zou een interessant experiment zijn: toon een honderdtal Vlamingen foto's van een dodo en een grauwe gors en vraag naar de naam. Het groot deel zal wel de dodo herkennen maar de grauwe gors niet. De dodo is uitgestorven in de 17de eeuw, de grauwe gors sterft geleidelijk een stille dood in Vlaanderen. De dodo verdween door bejaging en door predatie van door kolonisten meegebrachte ratten en varkens. Mensenwerk, maar men was er zich toen waarschijnlijk nog niet bewust van. Voor de grauwe gors zijn de oorzaken bekend, vooral de intensieve landbouw, men is er zich van bewust maar laat grotendeels betijen. De grauwe gors is trouwens maar één voorbeeld van de vele.

De term *Shifting baseline syndrom* kom je tegenwoordig vaak tegen. Het is het psychologisch verschijnsel dat mensen geneigd zijn de toestand van de natuur zoals die ze in hun jeugd kenden als uitgangspunt te nemen voor een vergelijking met het heden. Het komt er bijvoorbeeld op neer dat opa tijdens zijn jeugd in de tuin honderden vlinders zag en dat normaal vond, vader zag er op zijn beurt tientallen en vond dat de norm, tegenwoordig zijn we al blij als we vijf vlinders samen op een vlinderstruik (een exoot …) zien. Het verleden geraakt vergeten waardoor essentiële delen van de natuur niet alleen verloren gaan, maar ook worden vergeten, zo ontstaat 'generatie-amnesie'. Marc Argeloo schreef er in 2021 het boek 'Natuuramnesie, hoe we vergeten zijn hoe de natuur er vroeger uitzag' over.

Voor dit syndroom zijn er meerdere oorzaken[1]. Een fundamentele oorzaak is ongetwijfeld het ontbreken, of de schaarste, van relevante historische gegevens over de natuurlijke omgeving. Er verscheen de laatste decennia een veelvoud aan artikels die de achteruitgang van de natuur beschrijven. Een bekend voorbeeld is het artikel[2] uit 2017 waaruit blijkt dat in 96 Duitse natuurgebieden de hoeveelheid insecten tussen 1989 en 2016 met 76% afnam. Het probleem is dat veel van deze artikels vertrekken van de situatie eind 20ste, begin 21ste eeuw. De teloorgang werd echter al veel vroeger ingezet, voornamelijk na WOII, waardoor de cijfers in werkelijkheid nog veel rampzaliger zijn. Zo daalde in Groot-Brittannië[3] het aantal huismussen in de periode 2011-2016 met 'slechts' 6%, maar de achteruitgang in de periode 1977-2016 bedroeg 70%!

Deze beperkte kennis van het verleden vormt een risico op verkeerde informatie over de werkelijke toestand en tendensen van de biodiversiteit als gevolg van menselijk handelen, en de definitie van doelstellingen voor natuurbehoud en -herstel.

Maar zelfs als er degelijke gegevens beschikbaar zijn is dat vaak niet voldoende om mensen te overtuigen van de historische trends in milieuomstandigheden, denk maar aan de uitspraak van CD&Vee voorzitter Mahdi over de "drie bomen en een speciale vleermuis". (zie vorige Meander).

Een tweede oorzaak is het verlies van interactie met de natuurlijke omgeving. Kinderen brengen momenteel aanzienlijk minder tijd door in de natuur dan de voorgaande generaties wat leidt tot '*extinction of experience*'. En hoe minder natuur er overblijft, hoe minder men met de natuur in contact kan komen, een vicieuze cirkel … Dit verklaart ook waarom oudere mensen vaak meer het belang van natuurbescherming inschatten dan jongere mensen. Vandaar het belang dat kinderen zo veel mogelijk in contact komen met de natuur, om te spelen, te beleven, maar evenzeer om kennis op te doen, soorten te herkennen. Geen contact met de natuur betekent ook geen kennis van de natuur. Wie de grauwe gors niet kent, zal hem ook niet missen. De vroegere wisselwerking tussen Wielwaaljongeren en Wielewaal waarbij beide er samen op uit trokken om de natuur te ontdekken was uiteindelijk zo slecht nog niet.

Het *Shifting baseline syndrom* kan er voor zorgen dat men bij het kiezen van doelen in het natuurbehoud en -herstel te weinig ambitieus is, en overheden en publiek te snel tevreden zijn. Het zorgt tevens soms voor onbegrip bij natuurbeheer. Als Natuurpunt ergens bos kapt om vroegere biotopen en bijhorende biodiversiteit te herstellen, botst dit vaak op weerstand omdat men die vroegere biotopen met bijhorende natuur niet meer kent.

Wat valt er tegen te beginnen?

In de eerste plaats uiteraard terug natuurherstel. Recente ambitieuze doelstellingen voor het behoud van de biodiversiteit in de wereld, zowel voor het land als voor de zee, gaan in die richting maar zijn misschien voor veel mensen te weinig concreet. Het herstel van de natuur dichter bij huis is wel concreet, dat kan (moet) al in de eigen tuin beginnen. Het scheppen van goede uitgangspunten voor natuurbehoud en –herstel is minstens even belangrijk, denk maar aan de discussie rond stikstof.

Een tweede verweer tegen het *Shifting Baseline syndrom* is het verzamelen van zoveel mogelijk gegevens. *Citizen science*, burgerwetenschap waarbij ook gewone burgers gegevens verzamelen, speelt daarbij een belangrijke rol. Wie jaar na jaar in zijn tuin vlinders of vogels telt ziet met eigen ogen de eventuele veranderingen, terwijl die anders in een of ander wetenschappelijk rapport waarschijnlijk nooit zouden gelezen worden. Het levert niet alleen meer gegevens op, maar zorgt ook voor meer contact met de (of 'zijn') natuur. Wie (een deel van) zijn gras niet maait, ziet de positieve invloed op de insectenrijkdom. Ook meer groen in de stad zorgt voor meer contact met de natuur en de mogelijkheden in het landbouwgebied zijn enorm. De kansen die het Europese Gemeenschappelijk Landbouwbeleid biedt worden in Vlaanderen door een schromelijk gebrek aan ambitie te weinig benut.

Steeds meer verzamelt men kennis over het verleden. Het boek van Guido Tack vertelt op schitterende wijze tot in het kleinste detail de ontstaansgeschiedenis van landschap en biodiversiteit in bos t'Ename. Door een combinatie van technieken slaagt men er steeds meer in een beeld te krijgen van de natuur en het landschap vroeger. Ook archeologen beperken zich al lang niet meer tot potscherven maar betrekken landschap en biodiversiteit mee bij hun onderzoek. De recente ideeën om het aantal uren geschiedenis en aardrijkskunde te beperken zijn in dat opzicht dan ook geen goed idee.

Hopelijk dringt de kennis van het begrip *Shifting baseline syndrom* ook op beleidsniveau door om er voor te zorgen dat doelstellingen voor natuurbehoud ambitieus genoeg zijn.

Rik Desmet

1: SOGA M., & GASTON K.J. (2018) - Shifting baseline syndrome: causes, consequences and implications- Frontiers in ecology and the environment, https://doi.org/10.1002/fee.1794
2: HALLMANN C.A., SORG M., JONGEJANS E., SIEPEL H., HOFLAND N. *et al.,* (2017) - More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas - Plos ONE 12 (10)e0185809, doi:10.1371/journal.pone.0185809
3: JONES *et al.,* (2020) - Investigation the implications of shifting baseline syndrome on conservation - People and nature, 1131-1144

De toerist, mijn groene vriend?

Als je dicht bij het Kluisbos leeft dan doe je dat al langer samen met die groene vriend en dan ga je zoals soms ook elders in het leven de minder goed kanten daarvan ervaren. Het blijft een moeilijke piste, Natuurpunt zet in op verbreding en zoekt dat in de natuur-gerelateerde zaken als toerisme, maar op veel plaatsen wringt het daar toch en soms ook stevig. We raakten al even na corona het probleem aan toen de natuur door cohorten losgelaten wandelaars onder de voet werd gelopen. Sedertdien is de druk wel wat afgenomen in aantallen, maar de weg is open en alles moet nu kunnen: en ook al dat volk zou toch iets meer mogen verbruiken, de horeca roert zich.

Wie in alle rust het Kluisbos nog eens wil bezoeken doet dat best niet in het weekend: het Waals gewest schakelde door een grote geldinjectie (streek'ontwikkeling' allicht) een versnelling hoger in de ontsluiting van hun bos met reuzen tussen de bomen en een overdaad aan borden en gadgets voor het aanstormend publiek. Waarschijnlijk overspeelden ze hun hand of stopte de geldstroom, want plots liggen nu hopen porfier al lang te wachten om uitgestrooid te worden over parkings en wandelpaden … ANB aan de Vlaamse kant, waar de provincie bedankte voor de overname van het zwembad, mag zich nu reppen 'om al die Walen en co' buiten te houden en heeft als enig verweer om nog wat natuur 'in stand te houden' een rigoureuze atlantik-wall met palen en draad om alle paden af te sluiten, voor zover dat helpt natuurlijk. Maar er worden weer veel krèmkes gegeten en den bouw 'herstelt zich', je zult verschieten als je daar een tijdje niet meer kwam.

Voor een ander zomers voorbeeld om het probleem te duiden verplaatsen we ons even naar de Brenne, een schitterend natuurgebied in de buurt van Chateauroux (Fr) met oa. bijeneterskolonies in de oevers van de Creuse, een rivier met veel kastelen op zijn oevers. En een daarvan is gekocht door een Belg als logies voor toeristen. Maar dat

marcheert niet echt en wordt dus doorverkocht en moet uiteraard beter 'renderen'. En de spetterende nieuwe reclamefolder daarvoor zet zwaar in op de natuur: men wijst als extra meerwaarde de bijeneterskolonie aan als "makkelijk te bezoeken tijdens het verblijf". En dan weet je dat de mensen die het natuurpark daar in goede banen moeten leiden en die zoals overal kampen met personeelstekort, hopeloos kijken naar de gevolgen daarvan: verstoring door nieuwsgierige bezoekers, niet gehinderd door veel vogelkennis en alleen belust op mooie beeldjes voor het thuisfront, bijeneters gezien! ja zeg op vakantie. Zelfs in de kwetsbare opbouw van de broedkolonie is er verstoring en spijtig genoeg ook ooit door Belgen, waaronder een destijds bekende natuurfotograaf! Bijeneters stonden op het 'menu' van de aankondiging voor een fotografeermoment en als die vogels dan net een beetje later op hun broedgebied arriveren, zoekt men kost wat kost toch die ene opname. Nog eentje: toeristen komen het bezoekerscentrum binnen met een bosje orchideeën, als de parkwachter even de naam kan doorgeven? Ja, dan zie je die groene reclame niet meer als uithangbord voor uw 'paradijs'.

Waarschijnlijk is het je opgevallen dat in de aanloop naar de vakanties folders bij weekbladen en kranten meegestuurd worden om de mensen te wijzen op al het natuurschoon al hier en al ginder. Ik heb het wat opgevolgd en over wat je in de natuur kan zien staat er niet te veel, maar des te meer waar je kan logeren en vooral verbruiken in die natuur. Soms voert men een foto op van een groepje wandelaars tussen de lentebloeiers, ver weg van de paden, als ultieme aantrekking. Ook al gezien dat men voor de retour à la nature op de meest idyllische plaatsen bouwsels zet waar je wel in hangmat en verder toch luxueus kan verblijven, we houden ons hart vast. Een proefje in de laatste Knack Weekend van 24 mei: "ook de voorbije maanden zijn er heel wat nieuwe boshuisjes en cabines geopend".

Rest nog de keuzestress: de Hoge Venen of de Vlaamse Ardennen!! In Walmes heb je mogelijks twee keer pech, 239 euro per nacht is al wat maar tijdens de Formule 1 Grand prix is het 350 per nacht, maar de vogels fluiten en de Ambléve kabbelt rustig. En dan nog best niet te diep ingaan wat buiten onze landsgrenzen allemaal om zeep gaat onder de vlag van buitenbeleving basis het echte toerisme.

Moeten we nu vijandig gaan doen, natuurlijk niet, maar als promotor van natuurbeleving moeten we ook niet naïef zijn en anticiperen op een groeiend non-respect voor de natuur. "Mijn hond is ook natuur", een courante uitspraak waar veel conservators en jachtwachters zich terecht mateloos aan ergeren als die in reservaten rondjakken, veelal niet gestoord door de roep van het baasje ... En probeer dat maar via de officiële weg op te lossen, ooit al politie op zondag achter een hond of loslopende toerist aan zien gaan? Overigens misschien wel een goed idee voor een you-yube filmpje? Maar ernstiger, bezint voor je begint, denk aan uw voetafdruk voor uw vakantie en wees alert en voorzichtig zijn bij het plannen van wandelpaden in uw reservaat of in de natuur in uw gemeente, kan helpen, echt!

Norbert Desmet

Vogels kijken? Ook voor u!

Tijdens deze wervelende instapcursus maak je kennis met vogels, leer je ze observeren en herkennen. De cursus bestaat uit drie theorielessen en drie praktijklessen waarbij je de theorie onmiddellijk in de praktijk kan toepassen.

Excursie op 9-12-2022 in de Uytkerkse polder © Sylvie Decoster

De lessen en excursies worden verzorgd door de Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen plus. De theorie is gebaseerd op de jarenlange ervaring van een actieve studiegroep. Tijdens de excursies beleef je het veldwerk mee in de praktijk.

Tijdens de eerste les stelt de studiewerkgroep zich voor. Hierop volgt een algemene inleiding over vogels: hun ontstaan, de classificatie, vogeltopografie, veren, snavels, zintuigen, levenscyclus en leefomgeving. Tijdens de eerste excursie ga je mee op stap in de Bourgoyen/Ossemeersen. De theorie van de eerste les wordt meteen toegepast samen met speciale aandacht voor watervogels en steltlopers

Tijdens de tweede les komen hulpmiddelen zoals optica, veldgidsen, geluid- en beeldherkenning en werken met ObsIdentify aan bod evenals een inleiding op waarnemingen.be. Hierop volgt het eerste deel van 'Hoe herken je vogels'? Tijdens de tweede excursie krijg je de mogelijkheid om verschillende optische middelen uit te testen. Hierop volgt een wandeling langs de Donk en de Langemeersen in Oudenaarde. Tijdens deze periode piekt de najaarstrek en krijg je toelichting bij dit prachtige fenomeen.

Theorie 3: om vogels te herkennen leer je allerlei technieken zoals grootte, kop, snavel, poten, vleugel, staart, gedrag, roep of zang, broedcyclus, seizoenen enz. Tot slot ga je aan het werk met jouw tuininrichting om die vogelvriendelijker te maken.

De dagtocht naar de Doelpolder en het Verdronken Land van Saeftinghe is de spetterende afsluiter van de cursus. In de voormiddag staat de Doelpolder op het programma. Daar maken we kennis met de wintergasten van het gebied: ganzen, zwanen, eenden en andere watervogels. Het open gebied trekt ook bruine en blauwe kiekendieven aan. Je mag je aan een mooie daglijst verwachten!

In de namiddag kom je terecht in het Verdronken land van Saeftinghe. Deze is opgenomen op de lijst van Important Bird Areas. In 1995 is Saeftinghe aangewezen als Special Protection Area in het kader van de EU-Vogelrichtlijn. Het Verdronken Land van Saeftinghe vormt de grootste brakwaterschor van Europa en is daarom voor vogels zo belangrijk. Veel broed- en trekvogels leven en passeren hier.

De cursus 'Vogels kijken? Ook voor u!' is een organisatie van de Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen plus, Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen en Natuuracademie.

De theorielessen gaan door in de Boembekemolen op donderdag 21 september, 19 oktober en 23 november. De excursies op zaterdag 23 september, zondag 22 oktober en zaterdag 25 november. Voor details en inschrijvingen: zie de kalender en https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-vogels-kijken-ook-voor-u-brakel-62710

Dimitri Van de Populiere & Vincent Decroock

Beekforel in de Zwalm, een verhaal van vallen en opstaan

Beekforel © Pieter Boets

Sinds 2017 loopt er een soortherstelprogramma voor de beekforel in het Zwalmbekken. Onderzoek door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) en de Universiteit Gent toonde aan dat de Zwalm en haar zijbeken geschikt zijn voor de herintroductie van beekforel.

Een kweekprogramma voor de beekforel

Het centrum voor visteelt in Linkebeek, een afdeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO), startte met inheemse ouderdieren een kweekprogramma op voor de beekforel.

In het voorjaar van 2017 werden de eerste jonge beekforelletjes in de Zwalm vrijgelaten. In de volgende jaren werd er regelmatig onderzocht of de jongen konden overleven en groeien. Op verschillende locaties werden gezonde exemplaren terug gevangen (figuur 1) wat aantoonde dat het voedselaanbod en de waterkwaliteit voldoende hoog waren voor de beekforel om zich te vestigen in het Zwalmbekken. Sporadisch kwamen er ook meldingen van vliegvissers die volwassen individuen gevangen en teruggezet hadden.

In de daaropvolgende jaren werden er nog een aantal keer juveniele individuen uitgezet om de populatie aan te sterken.

Natuurlijke voortplanting?

Vanaf 2019 ging het PCM samen met ANB op zoek naar bewijs van natuurlijke voortplanting en er werden verschillende ingrepen uitgevoerd om het habitat van deze soort te verbeteren.

De waterbeheerders, de Provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Milieumaatschappij, legden grindpaaiplaatsen aan (stroken met grind waar de vissen hun eitjes afzetten) en bouwden vistrappen om vrije vismigratie te bevorderen van de monding tot bijna in het brongebied.

Er werd echter geen natuurlijke voortplanting vastgesteld. De soort overleeft dus goed, maar plant zich (nog) niet voort, ook al zijn ogenschijnlijk alle factoren voor een succesvolle reproductie aanwezig.

Experiment met Vibert boxen

In december 2020 startte het PCM samen met ANB en de vzw Vliegvissen Vlaamse Ardennen een experiment om de overleving van beekforeleitjes na te gaan in de waterloop.

Vibert boxen (kleine plastic boxen) gevuld met bevruchte foreleitjes, afkomstig van het kweekcentrum in Linkbeek, werden op verschillende locaties in het Zwalmbekken geplaatst. In elke box werden 200 eitjes ingebracht en per locatie werden drie boxen geplaatst

Na ongeveer vijf tot zes weken werden de eitjes gecontroleerd. De overleving varieerde sterk. Op sommige plaatsen waren alle eitjes afgestorven terwijl op de beste locatie

70% overleefde. Gemiddeld genomen lag de overleving onder de 5%. Bij het controle experiment onder ideale omstandigheden in het centrum in Linkebeek lag de overleving altijd boven de 70%.

Het experiment werd drie opeenvolgende jaren uitgevoerd waarbij tien verschillende locaties binnen het Zwalmbekken getest werden.

Knelpunt sedimentlast

De foreleitjes hebben zuiver water en doorstroming van water met een hoge zuurstofconcentratie nodig. Bij de controle vonden de onderzoekers de eitjes vaak volledig ingebed in modder en slib waardoor ze afstierven. Dit leek ook aantasting door schimmels te bevorderen. Hoewel de waterkwaliteit hier en daar nog voor verbetering vatbaar is, lijkt vooral de sedimentatie het grootste probleem te zijn.

Momenteel worden reeds heel wat inspanningen geleverd in het Zwalmbekken om erosie tegen te gaan, bijvoorbeeld door de aanleg van gras-en bloemenbufferstroken langs de waterlopen. Ondanks deze inspanningen blijft de sedimentlast er zeer hoog

Om de biodiversiteit in het Zwalmbekken te verhogen zijn nog meer erosiewerende maatregelen nodig. Ook gerichte maatregelen vanuit de landbouw zelf om erosie van akkers tegen te gaan, zijn nodig om de sedimentlast te reduceren ten voordele van de beekvissen en -insecten die thuis horen in het Zwalmbekken.

Sassegembeek, het eldorado voor de beekforel

Momenteel is er in het brongebied van het Zwalmbekken slechts één waterloop waarin de beekforel aan natuurlijke reproductie doet, namelijk de Sassegembeek. Deze beek wordt gekenmerkt door helder zuurstofrijk water, veel dood hout en natuurlijke grindbedden, een ideaal paaihabitat. De zone met grindbedden bevindt zich hoofdzakelijk in bos, waar ze amper sedimentatie door erosie ondervindt

Het is de bedoeling dat in de toekomst ook andere bovenlopen in het Zwalmbekken naar een dergelijke goede toestand van habitat evolueren om zo een zichzelf in standhoudende populatie van de beekforel te bekomen

Naar aanleiding van onderhoudswerken op de waterloop OS266 ter hoogte van de Brusselsestraat/Top Bronnen in Brakel legde de Provincie, in relatie met het project van de beekforel in Zwalm, een paairiffel aan. Het opgestapelde sediment in de waterloop werd geruimd en de hinderlijke wilgenopslag in de bedding verwijderd. Hierdoor ontstaat een betere doorstroming, nodig om de paairiffels van voldoende stromend water te voorzien en de afzetting van sediment te beperken.

Uit de nieuwsbrief De Waterstand van de provincie Oost-Vlaanderen, april 2023.

Wim Vercruysse, Alain Dillen (visserijbioloog van het ANB) en Pieter Boets (visserijbioloog van het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek)

Modest & Kamiel

agro-ecologische bioboerderij in Mater met weidevarkens, veldbloemen en Glamping

zelfpluk van zomerse bloemen
boeketten op bestelling
zomerbar van 21 juni tem 21 september

2-wekelijks vers varkensvlees
charcuterie en andere hoeveproducten

overnachten op de Glamping in de eetbare tuin

workshops - teambuildings - feesten

www.modestenkamiel.be

Natuurboerderij Bos t'Ename

Natuurpunt en Werkgroep Bos t'Ename passen de bestaande boerderij van het Bos t'Ename aan naar een volwaardige educatieve natuurboerderij. Hier zullen elke dag meerdere groepen belevend en experimenterend leren over natuur, bos- en landbouw.

Ons doel is kruisbestuiving tussen diverse doelgroepen, organisaties en sectoren. Naast ons eigen aanbod aan natuureducatie zal een brede waaier aan culturele, sociale en jongerenorganisaties mede-eigenaarschap hebben over educatie op de natuurboerderij. We zullen samen functioneren in een open netwerk. De natuurboerderij zal een broedplek zijn voor groene innovatie, een inspirerende, streekeigen, toekomstgerichte en in alle opzichten duurzame plek. Ambacht, erfgoed en natuur komen hier samen.

Dit worden de 7 pijlers van de natuurboerderij Bos t'Ename:

1. Een toekomst voor kansengroepen in natuur en landbouw

We brengen nu al veel verschillende soorten mensen in contact met het leven in de natuur en op een boerderij. We verbinden op een speelse, belevingsgerichte manier met natuur en landbouw. Die aanpak zorgt voor meer kennis (ken je al het verschil tussen hooi en stro?) en handigheid (het heffen en draaien met een hooivork vergt een specifieke motoriek, net als het zaaien van graan). Die theoretische en praktische kennis levert ook meer begrip op voor natuur en landbouw.

Ons aanbod is geen eenrichtingsverkeer. We nodigen specifiek kansengroepen uit om het aanbod zelf te verrijken. Mede-eigenaarschap versterkt, emancipeert en responsabiliseert. Samen maken we de boerderij toegankelijker, vergroten we de belevingswaarde en visualiseren we wat er gebeurt op een boerderij. De transformatie is ingrijpend. Pittig was het volledig asbestvrij maken van onze natuurboerderij, want daarvoor moesten het dak en de muren volledig worden vernieuwd.

Daarnaast komt er ook aangepast sanitair. Broodnodig, als je weet dat wij in 2022 in totaal 412 halve dagen groepen mochten ontvangen. Soms volgden hier meerdere groepen per dag een meerdaagse cursus, jeugdkamp, of een time-out project ...

Ook de lokale arbeiders van Natuurpunt, veelal mensen die het soms wat moeilijker hebben en die door middel van een sociaal economie-statuut in het werkveld opgeleid worden, zullen in de natuurboerderij gehuisvest worden.

2. Een toekomst voor natuurinclusie op landbouwbedrijven

Hoe wij vandaag bouwen en ons landschap inrichten, is een medeoorzaak van de forse achteruitgang van veel wilde diersoorten. Wij zien echter kansen in de positieve effecten die landbouwbedrijven en -stallen kunnen hebben op de natuur. Wij verbouwen dus natuurinclusief: zoveel mogelijk diersoorten moeten zich kunnen thuis voelen in onze natuurboerderij.

Neem onze vleermuizenzolder. Het dak erboven is zwart, waardoor de vleermuizenzolder lekker warm is. Op andere plekken houden we het dak bleek, omdat we daar vogels willen lokken - zij hebben het liever wat frisser.

Wij willen een voorbeeld zijn voor landbouwbedrijven, net zoals het nabijgelegen Faunahuis Burreken dat is voor woonhuizen. We gaan deze ingrepen dus goed zichtbaar maken voor onze bezoekers.

3. Een toekomst voor biodiverse akkers

We zoeken constant opportuniteiten om landbouw en natuur dichter bij elkaar te brengen.

Bijvoorbeeld door een vervolg aan het project 'Vuur doet leven'. Dit is een project van het Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen en Vormingplus Vlaamse Ardennen Dender, waarbij we in groep brood bakken in onze eigen, houtgestookte oven. Hiervoor telen we samen met verscheidene landbouwers ons eigen graan. Het gedorste graan verwerken we in groep tot bloem.

Onze gewassen bestrijken de volledige tijdlijn: sommige komen uit het verleden (het neolithische eenkoorn), anderen uit het heden (moderne tarwevariëteiten) en sommigen zelfs uit de toekomst (klimaatvriendelijke (combinatie-)teelten die nog in ontwikkeling zijn). Voorbeelden van gewassen zijn kikkererwten en graan met bonen (dit jaar te zien op een akker tussen de Wolvenstraat en de Kapellestraat, en op een akker achter de Natendries te Ename).

Ook de bijbehorende, typische akkerflora uit de Vlaamse Ardennen (van de laatste 200 jaar) wordt gereconstrueerd. Daarvoor duiken we in herbaria, die ons leren welke akkerflora hier vroeger groeide. Verdwenen soorten herintroduceren we in samenwerking met de Plantentuin in Meise. We werken daarbij met zaad van gezonde, zo dichtbij mogelijk gelegen populaties.

4. Een toekomst voor streekeigen, vergeten bouwmaterialen

We leiden scholen, mensen in de sociale economie en externe ambassadeurs op om zelfstandig aan de slag te gaan met lokale grondstoffen. We leren hen in Bos t'Ename leem, stro en hout te ontginnen en verwerken.

Welke streekeigen boomsoorten dienen waarvoor in een bouw? Hoe kan je een mobiele zaag inzetten om van je eigen bomen planken te maken? Hoe maak je van je eigen afvalgrond van graafwerken zongedroogde leemstenen (in het Bos t'Ename is deze grond afkomstig van een poel). Welke bouwtechnieken gebruiken we om te voldoen aan de huidige eisen (EPB-isolatienormen, brandveiligheid, ...).

Na het project blijft het proces gevisualiseerd. Zo willen we inspireren.

5. Erfgoed, ambacht en natuur: een toekomst voor streekeigen geriefhout

Geriefhout is, soms is het simpel, hout waarvan 'gerief' wordt gemaakt: materiaal, dus. Groenhout verwerk je, liefst zo vers mogelijk, tot spadestelen, hekwerk of constructiehout. In Vlaanderen is de kennis over deze vaardigheden zo goed als verdwenen. Met buitenlandse ervaring zijn in Bos t'Ename reeds verschillende groenhoutinitiatieven geboren. Zo brengen we erfgoed, ambacht en natuur samen.

In dit pakket: welke lokale houtsoorten gebruik je waarvoor? Hoe kan je hiermee aan de slag op een boerderij of bij je thuis? Hoe herken je lokale houtsoorten?

6. Een toekomst voor streekeigen hakhout als brandstof

Net zoals bij een knotboom worden de takken van hakhout om de paar jaar gekapt in de winter. In tegenstelling tot bij een knotboom, wordt hakhout gekapt net boven de grond. Van daar groeit het terug. Herwaardering van hakhout doen we omwille van cultuurhistorische streekidentiteit, maar ook voor de biodiversiteit die ermee verbonden is.

Zonder de economische valorisatie vrezen we dat deze typische houtige streekelementen gaan verdwijnen. Hakhoutbeheer is in vergelijking met knotbomen veel eenvoudiger, veiliger en beter toepasbaar binnen de landbouw en het natuurbeheer van vandaag. Helaas weten weinig mensen hoe je veilig en efficiënt moet vellen en stoken. Daar is nochtans voldoende onderzoek naar gedaan, vooral in Scandinavië.

In dit pakket leren we welke soorten bomen als hakhout kunnen gebruikt worden, en hoe correct en veilig te vellen (o.a. voor gemengde groepen landbouwers en natuurbeheerders).

Daarnaast gebruiken we een demo-houtvergasser waarmee we eenvoudig visualiseren op welke manier men wél efficiënt kan verwarmen met hout, zodat de verbranding een pak minder schadelijk fijnstof veroorzaakt en zo goed als CO_2-neutraal wordt.

7. Een toekomst voor streekeigen levend erfgoed

De natuurboerderij Bos t'Ename heeft nu al een voortrekkersrol in streekeigen, levend erfgoed. De economische functie van onze streekeigen, oude rassen daalt. Daarom promoten we hun andere meerwaarde, zoals het gebruik binnen natuurbeheer en zorg.

Trekpaarden zetten we in voor het bosbeheer.

Uniek voor ons land, en zeldzaam in West-Europa, is dat bij ons de kudde runderen niet alleen het hele jaar rond het reservaat begraast, maar ook nog eens een streekeigen ras is. Dit is één van de mooiste

voorbeelden van onze uitzonderlijke samenwerking met landbouwers uit de streek: het is op hun vraag dat wij werken met de Oost-Vlaamse roodbonte of de Belgische wit-rode runderen. Daarnaast lopen er op de boerderij Goudbrakel kippen rond.

Het Steunpunt Levend Erfgoed heeft ons gevraagd om deze rol nog te versterken, via het nieuwe label van Erfgoedhof. Sommige van deze dieren zijn even goed geschikt om een zorgfunctie op te nemen als lama's en alpaca's. Door ze te voederen, bijvoorbeeld, kunnen mensen er connectie mee maken.

Geprikkeld door ons project?

Volg alles op de voet via onze Facebook-pagina Werkgroep Bos t'Ename'. Schrijf je in voor onze nieuwsflits (via mail naar pieterblonde@hotmail.com).

Zelf ook de handen uit de mouwen steken?

Volg een educatief bouwkamp tijdens de eerste twee weken van juli of de eerste en derde week van augustus. Er zijn aangepaste taken voor gezinnen met kinderen. Meer info vind je op de site: https://www.natuurpunt.be/natuurgebied/bos-t-ename

Wandel en smul mee tijdens onze zomerwandeling en pizza-middag op zaterdag 19 augustus.

Wil je de natuurboerderij Bos t'Ename financieel helpen?

De totale kostprijs van de ingrijpende transformatie van loods naar natuureducatieve boerderij zou 800.000 euro bedragen indien we alles lieten doen door externen. We gaan zoveel mogelijk zelf doen, niet alleen om de prijs te drukken, maar vooral ook om bij te leren over natuurinclusief bouwen, erfgoed, en hoe natuur en landbouw dichterbij te brengen.

Zo ziet ons financieel plaatje eruit:

1. 152.000 euro: beschikbaar binnen Natuurpunt zelf.
2. 92.300 euro: wordt, met focus op het educatieve luik, gesubsidieerd door Leader, het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling / 'Europa investeert in zijn platteland' met de steun van Leader en de provincie Oost-Vlaanderen.
3. 35.000 euro: projectsubsidie Natuur van het Agentschap voor Natuur en Bos voor maatregelen voor vleermuizen.
4. 10.000 euro: steun van het bedrijf Vivara.
5. Gesprekken zijn lopende met Stad Oudenaarde.

Daarnaast lopen tal van financiële acties.

U kunt dit project zelf ook financieel steunen door:

1. Onze crowdfundingsactie te steunen via de site https://projecten.streekfondsoostvlaanderen.be/nl-NL/project/natuurboerderij-bos-t-ename-een-dak-voor-kinderen
2. of te storten op de rekening van Natuurpunt, BE56 2930 2120 7588 (met vermelding 'gift 104-04-03')
   of via https://steun.natuurpunt.be/project/1143/contribute/user-infos
3. Door met een groep/bedrijf/... een steunpilaar te schenken voor de bouw van een extra dak voor een kindvriendelijke, droge buitenruimte aan de natuurboerderij (van 400 euro tot 1500 euro).

Meer info bij Pieter Blondé: 0488 362 279 of pieterblonde@hotmail.com

Pieter Blondé & Guido Tack

Bronlangsprietwapenvlieg

Wapenvliegen

Voor de meeste landgenoten bestaan er maar enkele soorten vliegen. Men kent er kleine en grotere, de meeste zijn zwart of groen, en bijna altijd zijn het vervelende beestjes die geen recht van leven blijken te hebben. (Kleine bekentenis: ik heb zelf ook een elektrische vliegenmepper in huis).

De natuurliefhebber, jij dus, weet natuurlijk dat er ontelbare families, geslachten en soorten zijn. En de (amateur) entomoloog verwondert zich bij het veldwerk meer en meer over de variëteit bij deze *Diptera* (tweevleugeligen).

Naast algemene verschijningen als de echte vliegen (*Muscidae*) en de bromvliegen (*Calliphoridae*), die niet bepaald kleurrijk zijn, zijn er groepen die werkelijk juweeltjes huisvesten. We denken dan aan de al eerder besproken elfjes en reuzen (behorend tot de zweefvliegen). Ook de wapenvliegen mogen er best zijn.

Wapenvliegen (*Stratiomyidae*) heb je van 2 mm tot 17 mm. Ze zijn meestal *metallic* groen of zwart (met gele vlekken). Hun benaming komt van de (2 tot 4 of meer) 'tandjes' die de meeste soorten op het schildje hebben. Ook in het Engels wordt daarnaar verwezen, daar heten ze soldatenvliegen (*'soldiers flies'*). Opgelet: niet alle wapenvliegen hebben tandjes. Het determinerend aspect ligt echter in de vleugeladering: de zogenaamde discaalcel, een kleine min of meer ronde cel halverwege de vleugel.

In het veld kunnen ze in de vlucht wel eens verward worden met zweefvliegen, doordat ze ook stil kunnen blijven hangen. Veelal vind je ze wanneer ze op een blad zitten of rondlopen, of wanneer ze op bloemen nectar en stuifmeel eten.

Er zijn twee categorieën: de soorten met aquatische larven, en die met terrestrische larven. Beide voeden zich dan, elk in hun biotoop, met rottend plantaardig materiaal.

Ook bastvliegen (familie *Xylomyidae*) worden bij de wapenvliegen gerekend. Bij ons krijg je daarvan enkel de dikdijbastvlieg (*Solva marginata)* geregeld (in de buurt van populieren) te zien. Op de bijhorende foto kan je trouwens goed de hierboven vermelde discaalcel zien, halverwege de vleugel, ter hoogte van het achterlijf.

Dikdijbastvlieg

Voor determinatie kan ik verwijzen naar de 'Veldtabel wapen- en bastvliegen van Nederland' van Menno Reemer, waarvan de versie uit 2014 online te vinden is (EIS Nederland). Daarin heb je tabellen volgens de morfologie: klein zwart, metaalglanzend, groot met lange antennen ... Eenvoudiger in gebruik is de zeer goede online tool voor wapenvliegen op nederlandsesoorten.nl. Opgelet: mannetjes en vrouwtjes dragen dikwijls verschillende kleuren (seksueel dimorfisme)!

We zouden de wapenvliegen (geïmproviseerd en informeel) kunnen indelen in drie groepen: van (zeer) kleine, via middelgrote tot grote soorten.

Welke zijn zoal de kleine(re) soorten? Ondermeer het zwart speldenknopje (*Pachygaster atra*), 2 tot 4,5 mm, met vleugels die vooraan verdonkerd zijn. Ook het (zeldzame) schildspeldenknopje (*Eupachygaster tarsalis*) heeft die verdonkering, maar deze soort heeft een veel groter schildje.

Het zwart verfdrupje (*Oxycera leonina*), 5,5 tot 8 mm, is grotendeels zwart met alleen aan de basis en het uiteinde wat geel.

Zwart speldenknopje (vrouw)

Zwart verfdrupje (vrouw)

Kleine moeraswapenvlieg

De kleine moeraswapenvlieg (*Oplodontha viridula),* 6-9 mm, heb ik in 2017 kunnen fotograferen, maar nadien heb ik er zelf geen meer gezien. Er zijn nog wel enkele waarnemingen, maar zoals de naam al suggereert zal dit wel één van die insecten zijn die lijden onder de droge zomers.

De meest bekende wapenvlieg bij ons is zeker de gewone prachtwapenvlieg (*Chloromyia formosa*). Een vlieg van 7-9 mm zonder tandjes op het schild, maar direct opvallend door de metaalachtige kleur. Het vrouwtje en het mannetje vertonen ook seksueel dimorfisme. De soort kan soms verward worden met de groene glimwapenvlieg (*Microchrysa polita*).

De eerste wapenvlieg die ik in het voorjaar geregeld zag was de kleine stekelwapenvlieg (*Beris chalybata*). De oranje stekelwapenvlieg (*Beris vallata*) en de zuidelijke

Groene glimwapenvlieg (man)

Gewone prachtwapenvlieg (man)

Gewone prachtwapenvlieg (vrouw)

breedscheenstekelwapenvlieg (*Chorisops nagatomii*) lijken er wat op.

De grote stekelwapenvlieg (*Beris morrisii*), met z'n 6 -7,5 mm eigenlijk niet zo groot, is zeldzaam. Uitkijken dus naar een vlieg met een groene borst, zwart achterlijf en gele poten *(zie foto).*

Van de grotere wapenvliegen is de herfstwapenvlieg (*Sargus bipunctatus*) een forse vlieg (10-14 mm) die je zoals de naam suggereert in de nazomer/herfst kan vinden.

Kleine stekelwapenvlieg (vrouw)

Grote stekelwapenvlieg (vrouw)

Tuinwapenvlieg

Vooral de vrouwtjes zijn fraai, met hun buik die vooraan roodachtig van kleur is.

De tuinwapenvlieg (*Exaireta spinigera*) is nog maar een tiental jaren hier aanwezig. Deze grote vlieg is afkomstig uit Australië en heeft zich vanuit het Gentse verder over Vlaanderen verspreid. Ze stond tot voor kort bij waarnemingen.be gewaarmerkt als 'zeer zeldzaam', actueel is dat 'zeldzaam' geworden, en ik verwacht binnenkort het statuut 'vrij algemeen'.

De bronlangsprietwapenvlieg (*Stratiomys potamida*), 13 tot 16 mm, behoort met de andere langsprieten tot de grootste en fraaiste *Stratiomyidae.* Deze soort is zeer herkenbaar aan de grote gele vlekken op de achterlijfsegmenten. Doordat deze gele vlekken door een gele band met elkaar verbonden zijn, kan je ze onderscheiden van de kalklangsprietwapenvlieg en de gewone langsprietwapenvlieg (*Stratiomys singulator)*.

De harige langsprietwapenvlieg (*Stratiomys longicornis*), met een donker achterlijf, is een zeldzaamheid in onze streken.

De grotere wapenvliegen zie ik op mijn fototochten trouwens minder en minder. Ze hebben blijkbaar meer te lijden onder de *climate change* dan de kleintjes.

De zwarte soldaatvlieg (*Hermetia illucens*) is zeer zeldzaam en werd in 2019 waargenomen in Bos t'Ename. Deze grote vlieg wordt commercieel aangewend voor de kweek van larven, die dan kunnen gebruikt worden voor veevoeder of in de visserij.

Ziezo, je kan weer op safaritocht. Volgende keer blijven we in de militaire sfeer. Dan komen er soldaatjes langs, gelukkig zijn het kleintjes en volkomen ongevaarlijk.

Johan Raes (tekst & fotografie)

Harige langsprietwapenvlieg

Veteranenbomen, dwarsbomen, doorbomen

De monumentale boom in de Geuzenhoek van Horebeke is wereldwijd beroemd. Het is een veteranenboom, een treurbeuk met zes meter stamomtrek. Hij wordt gekoesterd, bewonderd en gesoigneerd. Oude bomen zijn belangrijker dan jonge bomen, maar die moeten wel geplant worden om ook uit te groeien tot volwassen bomen. Het is al vele malen gedrukt en geschreven en mondeling doorgegeven dat bomen een belangrijke rol spelen in het leefbaar houden van ons leefmilieu en in de toekomst van onze planeet, maar toch wordt er nog steeds roekeloos mee omgegaan. Zowel overheden als burgers begaan fouten. En bestaan de overheden ook niet uit individuen die kunnen nadenken en handelen, net als burgers?

Hier en daar zijn er acties om 'boompjes te planten' en menig politicus loopt voorop met spade in de hand en laarzen aan de voeten, maar terzelfder tijd worden prachtige bomen tot een soort kapstok in het landschap verminkt met kettingzagen. Of worden hele bomenrijen neergelegd om in de plaats een of andere infrastructuur van wegen of gebouwen neer te poten. Ze worden gecompenseerd, zegt men. Er zullen er nieuwe geplant worden, zegt men.

Laat mij niet lachen. Het kwaad is geschied en of die compensaties en nieuwe 'boompjes' er zullen komen, is een open vraag. Hoe komt het toch dat mensen van nu soms een vijandige houding aannemen tegenover bomen? Op vroegere prentkaarten is te zien dat bomen in het straatbeeld voorkwamen. Omer Wattez, de heimatschrijver van onze streek, beschreef de hoofdstraat van Schorisse met het voorkomen van bomen. Als bomen tegenwoordig al in het straatbeeld geduld worden, zijn ze ingegraven in een versteende bodem. Hun wortels krijgen geen contact met de echte ondergrond. Straten en pleinen die recent in onze streek werden aangelegd zijn laag na laag opgebouwd met verharding. Het is niet moeilijk dat die jonge boompjes nooit groot zullen worden, want ze krijgen geen groeikansen. Het is nochtans de kruin, het gebladerte, dat schaduw geeft en luwte brengt en water laat verdampen.

Als we toekomstgericht en klimaatbestendig willen denken, zullen we boomvriendelijk moeten handelen. Ik pleit ervoor dat elke gemeente in elke deelgemeente minstens één veteranenboom laat groeien. Ik pleit ervoor dat elke buur de boom van de buur genegen is. Voor de kinderen van morgen. Voor ons aller toekomst.

Rita Van de Voorde

Rode Lijst nachtvlinders

Eikenblad, in Vlaanderen bedreigd © Rik Desmet

Voor het eerst werd er in Vlaanderen ook een Rode Lijst voor de (macro)nachtvlinders gepubliceerd. Deze Rode Lijst kwam tot stand door een samenwerking tussen het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Natuurpunt en de Vlaamse Vereniging voor Entomologie.

Een Rode Lijst maakt voor elke soort een inschatting van de kans op uitsterven door de soort te toetsen aan bedreigingcriteria die uitgewerkt werden door het IUCN (International Union for Conservation of Nature). Voor elke soort werden twee trends berekend. Ten eerste werd de recente verspreiding (periode 2013-2022) vergeleken met de historische verspreiding (periode 1980-2012). De periodes zijn ongelijk in duur, maar gelijkwaardig als we naar de hoeveelheid gegevens kijken. Dat komt omdat de voorbije tien jaar nachtvlinderstudie populairder dan ooit geworden is. Ten tweede werd de trend van elke vlindersoort gedurende de laatste 10 jaar bekeken

Uit de studie blijkt dat 40 % van de nachtvlindersoorten in min of meerdere mate bedreigd is. Naast de 39 *Regionaal Uitgestorven* soorten (5,4 %), zijn er 41 soorten *Ernstig Bedreigd* (5,7 %), 82 soorten *Bedreigd* (11,4 %) en 42 soorten *Kwetsbaar* (5,9 %). Daarnaast zijn er nog 84 soorten *Bijna in Gevaar* (11,7 %) en 393 soorten (54,8 %) zijn *Momenteel niet in Gevaar*. Voor 36 soorten (5.0 %) zijn momenteel *Onvoldoende Data* voorhanden om een Rode Lijstcategorie te bepalen.

Vooral nachtvlinders van heides (78 soorten) en moerassen (49 soorten) doen het niet goed. Bij de soorten van bossen (312 soorten) is er geen duidelijk patroon want er zijn zowel achteruit- als vooruitgaande soorten. De 23 soorten die beschouwd worden als cultuurvolgers en die voornamelijk in het (sub)urbane gebied voorkomen, gaan er vooral op vooruit. Omdat ze in de extreme jaren 2018-2020 zo sterk zijn achteruitgegaan, zijn ook een aantal wijdverspreide soorten op de Rode Lijst beland. Het is niet verwonderlijk dat er ook een opmars van zuidelijke soorten vastgesteld werd.

Het rapport geeft voor elke soort een overzicht van de verschillende criteria waarmee de uiteindelijke Rode Lijststatus bepaald werd, een verspreidingskaart (atlashokken van 5 x 5 km^2) en de trend in verspreiding (kilometerhokken) of abundantie (nachtvlindermeetnet) gedurende de laatste 10 jaar

Nachtvlinders vormen een ecologisch belangrijke groep. Niet alleen als voedsel voor andere dieren, zoals vogels en vleermuizen, maar ze hebben ook tal van ecologische relaties met andere ongewervelden, zoals sluipvliegen en -wespen. Uit steeds meer studie blijkt ook dat ze belangrijke bestuivers zijn.

Het rapport is te downloaden via https://purews.inbo.be/ws/portalfiles/portal/93884816/Veraghtert_etal_2023_RodeLijstMacroNachtvlinders.pdf

Rik Desmet

Paddenstoelenkalender
Vlaamse Ardennen plus 2023

datum	excursiegebied	afspraakplaats	uur	verantwoordelijke
26/08/23	Neigembos (*)	Neigembosstraat 5, Meerbeke	9.30	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
09/09/23	Erembodegem (*)	Wordt via de maillijst nog meegedeeld	9.30	Nathan Schoutteten 0495/11.38.16
16/09/23	Heurnemeersen(*)	Parking zaal Amigo, Heurnestraat 235 Heurne (Oudenaarde)	9.30	Koen Delva 0478/46.86.96
21/09/23	Theorieles 1 paddenstoelen-cursus(**)	De Mastbloem Kruishoutem Enkel voor ingeschrevenen cursus (zie vorige Meander)	19.00	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
23/09/23	Park Breivelde Zottegem	Grotstraat 2 Grotenberge (Zottegem)	14.00	Frederik Dierickx 0473/48.34.74
28/09/23	Theorieles 2 pad-denstoelencursus	De Mastbloem Kruishoutem Enkel voor ingeschrevenen cursus	19.00	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
30/09/23	Gontrode (*)	Geraardsbergsesteenweg 267 Melle	9.30	Nathan Schoutteten 0495/11.38.16
07/10/23	Domein Hemsrode, Anzegem (***)	Kasteel Hemsrode, Hemsrode 3, Anzegem	9.00	Christine Hanssens en Eddy Saveyn 0477/03.20.75
14/10/23	Uitstap 1 padden-stoelencursus	Plaats nog te bepalen Enkel voor ingeschrevenen	14.00	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
21/10/23	Uitstap 2 padden-stoelencursus	Plaats nog te bepalen Enkel voor ingeschrevenen	14.00	Eddy Saveyn 0477/03.20.75
11/11/23	Geraardsbergen omgeving Oudenberg (*)	Parking in straat Driepikkel, Geraardsbergen	9.30	Willem Boonen 0479/09.80.37
18/11/23	Neigembos (*)	Neigembosstraat 5, Meerbeke	9.30	Eddy Saveyn 0477/03.20.75

(*) In samenwerking met de Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep OVMW

(**)Voor alle inlichtingen over de paddenstoelencursus : zie vorige Meander.

(***) In samenwerking met Mycologia Zuid-West-Vlaanderen

Het betreft hier determinatietochten en geen gewone wandelingen. Meestal wordt een relatief korte afstand afgelegd en proberen we de gevonden soorten op naam te brengen al dan niet met behulp van literatuur. Een loupe kan nuttig zijn. Bovenstaande kalender is onder voorbehoud. Bij ongunstig paddenstoelenweer kunnen tochten gewijzigd of geannuleerd worden. Wie interesse heeft en nog niet op de maillijst voorkomt, geeft best zijn gegevens door aan Eddy Saveyn (eddy.saveyn@gmail.com) en ontvangt dan een week vóór de uitstap een uitnodiging.

Eddy Saveyn

KALENDER juli - oktober 2023

UUR VAN VERTREK/EINDE
PLAATS VAN AFSPRAAK
TOELICHTING
GIDS
BIJZONDERHEID
CONTACTPERSOON
ZEKER MEEBRENGEN

BC: Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen - Boembekemolen
FON: Floristisch Onderzoek voor het Natuurbehoud
GVG: Gidsen voor gidsen (samenwerking BC, NP-educatie en RLVA)
HOU: Natuurpunt afdeling Houtem
JNM: Jeugdbond voor Natuur en Milieu
KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename
KR: Natuurpunt afdeling Kruisem
KRB: Kern Rondom Burreken
MOW: Milieufront Omer Wattez vzw
NWB: Nationale Werkgroep Botanie
OUD: Natuurpunt afdeling Oudenaarde-*plus*
PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
PAWG: Paddestoelenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
RLVA: Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen
RO: Natuurpunt afdeling Ronse
TLES: Natuurpunt afdeling Tussen Leie en Schelde
TW: Trage Wegen vzw
VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen
VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
VUB: Vrienden van het Uilenbroek
VWG: Vogelwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*
WMB: Werkgroep Munkbosbeekvallei
WMBV: Werkgroep Maarkebeekvallei
ZV: Natuurpunt afdeling Zwalmvallei
ZWG: Zoogdierenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-*plus*

Van april tot zondag 29 oktober

BC: Zomerseizoen in de Boembekemolen

- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- Van zaterdag 1 april tot zondag 29 oktober is de Boembekemolen elke woensdag-, vrijdag- en zaterdagnamiddag open van 14u tot 18u. Op zondag van 10u tot 18u.
  Iedereen is welkom in de molen en op het terras. Bovendien is de molen het ideale vertrekpunt voor een lichte of stevige wandeling in de Zwalmvallei. Diverse info op het eerste verdiep.
  Parkeren / Carpoolen kan op de parking Slijpstraat (afstand 2 km) of aan het Riedeplein te Brakel (afstand 1,5 km). Parking aan molen is beperkt.
- Kaarten van de streek en diverse info is beschikbaar in de molen.
- Karel De Vuyst:
  devuystkarel@gmail.com

Zondag 9 juli 2023

RO + Fietsersbond Ronse – Fietstocht van Ronse naar Lessen en terug via de Euro Vélo 5 fietssnelweg + bezoek aan Hospital Notre Dame à la Rose in Lessen

- We vertrekken om 10u / einde rondleiding in Notre Dame a la Rose omstreeks 16u / terug in Ronse rond 18u ten laatste. (tenzij we onderweg blijven hangen...)
- Station Ronse, waar we onmiddellijk op de Eurovélo 5 zitten
- Middagpauze – eigen picknick meenemen – stopplaats cafetaria van het museum Notre Dame à la Rose.
- Gids ter plaatse in het museum is de heer Yves Fouquet
- In samenwerking met Fietsersbond Ronse
  Ook voor elektrische fietsen. Voorzie eigen picknick en drank voor onderweg ... Max. aantal deelnemers 20+
- Dirk De Jonghe, 0475 73 23 48
  dirkdejonghe78@gmail.com
- Fiets, zonnecreme, regenvest bij slecht weer, ...

11-15 juli

KBE: Bouwkamp natuurboerderij Bos t' Ename

- 9u -17u
- Parking einde van de straat Kapellestraat, 9700 Oudenaarde.
- Dit bouwkamp is zo opgezet dat je bijleert zodat je nadien bv. bij je thuis zelfstandig aan de slag kan gaan met diverse hedendaagse ecologische korte keten bouwtechnieken.
  Inschrijven kan www https://www.natuurpunt.be/agenda/bouwkamp-natuurboerderij-bos-tename-59028
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79
  pieterblonde@hotmail.com

Woensdag 12 juli

PWG + OUD: Planteninventarisatie Grijs Hok Wortegem-Petegem

- 19u - 22u
- Hoek Broekstraat & Kouter (parking Alu Willy Naessens), Wortegem-Petegem
- Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E2 37 31 (grijs hok met 63 geregistreerde soorten)
- Henk coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
- stapschoenen

Zaterdag 29 juli

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79
  pieterblonde@hotmail.com en
  Guido Tack, 0474 90 02 30
  guido.tack1@telenet.be
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 30 juli

ZV: Wandel & Ontbijt@ Boembekemolen

- 9u - 12u
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Te reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
- Kom ontbijten op ons terras en wandel één van onze prachtige wandelroutes. Bij slecht weer in de molen. 15 euro / persoon
  Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Verse fruitsla.

Maandag 31 juli

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkese gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

AUGUSTUS 2023

1-5 augustus

KBE: Bouwkamp natuurboerderij Bos t' Ename

- 9u -17u
- Parking einde van de straat Kapellestraat, 9700 Oudenaarde.
- Dit bouwkamp is zo opgezet dat je bijleert zodat je nadien bv. bij je thuis zelfstandig aan de slag kan gaan met diverse hedendaagse ecologische korte keten bouwtechnieken. Inschrijven kan www https://www.natuurpunt.be/agenda/bouwkamp-natuurboerderij-bos-tename-59028
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com

Woensdag 2 augustus

TLES: avondwandeling in Grammene

- 19u - 21u30
- Kerk Grammene
- Avondwandeling met een aantal interessante weetjes over het roten van vlas en beversporen.
- Noël De Loof, noeldeloof@skynet.be 0474 61 36 52
- Goed weer!

Donderdag 3 augustus

BC: Zomeravondwandeling: verkenning van de Perlinkvallei

- 19u30 - 22u
- 't Veldeken, Marlboroughstraat te Sint-Blasius-Boekel, pleintje achter de kerk
- Verkenning van de Perlinkvallei in het algemeen en de percelen van het natuurgebied in het bijzonder
- Vincent Decroock
- Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be

Zaterdag 5 augustus

KRB: beheerwerken in het Burreken

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, hagen scheren, wandelpaden vrijhouden … Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur. Boeiend, ontspannend en leerrijk!
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37 contact@burreken.be Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

Zondag 6 augustus

OUD: Fietstocht in de Scheldevallei tussen Oudenaarde en Avelgem.

- 10u - 17u
- Parking Sporthal De Ruffel, Nellekensweg 1, 9790 Petegem aan de Schelde (Wortegem-Petegem)
- We fietsen in een rustig tempo ongeveer 45 km in de Scheldevallei langs de verschillende natuurgebieden van Natuurpunt en Agentschap Natuur en Bos. Op verschillende locatie is een korte stop voorzien.
- Paul Cardon
- Paul Cardon, tel. 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- Fiets of elektrische fiets in goede staat. Picknick en drank voor onderweg. Middagpauze is voorzien in Avelgem (Chalet 't Zakske)

RO: Vlinder- en andere insectendeterminatie in beschermd bos en grasland – omgeving rond Kapel Wittentak en Hotondbos te Ronse

- 14u – 17u
- Parking naast Kapel Wittentak, Kapellestraat te Ronse
- Insectentocht met nadruk op vlinders. We wandelen in beschermd bos en grasland in en nabij het Hotondbos.
- Jo Glibert
- Jo Glibert 0477 51 94 19 johan.glibert@gmail.com
- Indien mogelijk: vlindernet en loep.

BC: Gezinswandeling: dagvlinders

- 14u - 16u
- Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
- We leren tal van vlindersoorten herkennen en krijgen inzicht in hun levenswijze.
- Koen Gintelenberg
- Koen Gintelenberg koen.gintelenberg@telenet.be

BC: Workshop voor kinderen: Een vlinder voor op je kamer

- 14u - 16u30
- Boembekemolen
- Met een beetje geluk kunnen we wat vlinders spotten op de weide aan de molen. We spreken af wie welke vlinder wil schilderen voor op zijn kamer. We maken tien verschillende vlinders. De vleugels zullen ongeveer 15 tot 20 cm groot zijn. Je vlinder was eerst een rups. Je moet je verstoppen op of onder je voedselplant. Want meesjes komen je vinden. En de vleermuizen belagen ook de nachtvlinders. Dan wordt het helemaal griezelig.
- Inschrijven verplicht, max. 10 deelnemers. https://www.natuurpunt.be/agenda/workshop-een-vlinder-voor-op-je-kamer-60128. Inschrijvingsgeld is 5€, vooraf te storten, inschrijving pas geldig na betaling: BE48 8918 4407 6327

Karel De Vuyst
devuystkarel@gmail.com

15-19 augustus

KBE: Bouwkamp natuurboerderij Bos t' Ename

9u -17u
Parking einde van de straat Kapellestraat , 9700 Oudenaarde.
Dit bouwkamp is zo opgezet dat je bijleert zodat je nadien bv. bij je thuis zelfstandig aan de slag kan gaan met diverse hedendaagse ecologische korte keten bouwtechnieken.
Inschrijven kan www https://www.natuurpunt.be/agenda/bouwkamp-natuurboerderij-bos-tename-59028
Pieter Blondé, 0488 36 22 79
pieterblonde@hotmail.com

Zaterdag 19 augustus

PWG + FON: Planteninventarisatie Eke-Sluis, Nazareth

9u15 – 17 u
parking veevoeders Franson, Sluis 3, 9810 Nazareth/Eke
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok D3 41 34 KMO-zone Eke-Sluis, Schelde-oevers en Scheldemeersen
Henk coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
Picknick meebrengen; de middagpauze gaat door in een plaatselijke horecazaak
☑ flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen, picknick

TLES: vleermuiswandeling

20u30 – 22u
Kerk Grammene, Koffiebeekstraat Grammene
Vleermuizen zijn wonderlijke dieren: bij valavond komen ze vrolijk fladderend naar buiten en doen zich de hele nacht te goed aan muggen en andere insecten. Kom ze ontdekken door mee op stap te gaan met onze vleermuizenexperten en een batdetector. Ook geschikt voor kinderen
Koen Bilcke en Jan Kindt
Koen.bilcke@gmail.com

KBE: Zomerwandeling Bos t'Ename

9u -12u
Prov. Archeologisch Museum (PAM), Lijnwaadmarkt 20 te Ename
De zomerwandeling staat in het teken van het verbouwproject 'Natuurboerdij Bos t' Ename'. Aansluitend kan er zelfgemaakte pizza gegeten worden, pizza gebakken op steen en met graan uit het gebied.
Guido Tack, 0474 90 02 30

Zaterdag 26 augustus

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

9u -12u en/of 13u30- 17u
loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
Pieter Blondé, 0488 36 22 79
pieterblonde@hotmail.com en
Guido Tack, 0474 90 02 30
guido.tack1@telenet.be
☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

TLES kern Nazareth: Nacht van de Vleermuis - vleermuiswandeling

20u – 22u
Kerk Nazareth, Dorp Nazareth
De omgeving rond het dorp van Nazareth, met het Kasteelpark en de verschillende dreven, is een perfecte plek om vleermuizen waar te nemen. Wij gaan op verkenning met de bat-detector en leren over hun typische vlieg- en jachtkunsten. Met de kinderen wordt een aparte groep gevormd.
André Wandels en An Gezels
Frank Claeys, frank9810@gmail.com

BC: Nacht van de vleermuis

20u - 23u
Archeocentrum Velzeke, Doolbosweg 2, Zottegem
In het kader van de 'Europese nacht van de vleermuis' beginnen we met een presentatie over vleermuizen en nachtdieren. In een oude Romeinse waterput in Velzeke werden namelijk schedels gevonden van vleermuizen en andere zoogdieren, en die geven unieke inzichten over onze regio in de vroege middeleeuwen. Daarna gaan we op stap om vleermuizen te zoeken met de batdetector, te genieten van kleurrijke nachtvlinders en meer te leren over uilen en muizen. We sluiten af met een drink aangeboden door Natuurpunt.
Daan Dekeukeleire
Karel De Vuyst
devuystkarel@gmail.com

Zondag 27 augustus

ZV: Wandel & Ontbijt@ Boembekemolen

9u - 12u
Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
Te reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
Kom ontbijten op ons terras en wandel één van onze prachtige wandelroutes. Bij slecht weer in de molen. 15 euro / persoon
Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Verse fruitsla.

VA + VWG: Vogelringactiviteit

8u – 10u30
Parking voor de kerk van Berchem (Berchemplein)
We krijgen een unieke gelegenheid om vogelringers aan het werk te zien en vogeltjes van heel dichtbij tot in de details te bewonderen
Lietaer Thijs, 0473 58 17 14
Thijs.Lietaer@telenet.be
Bij slecht weer zal deze activiteit niet doorgaan en worden de deelnemers verwittigd. Inschrijven verplicht bij Thijs Lietaer.
☑ Laarzen, verrekijker (evt. fototoestel), vogelgids

HOU: Picknick

- 10u30 tot 14u
- Boomgaard van NEC De Pastorie, Halleweg 15, Sint-Lievens-Houtem
- Stel een lekkere picknick voor je gezin en/of vrienden samen, neem een dekentje en/of stoelen mee en breng een rustgevend moment op dit prachtig domein met elkaar door. Kinderen mogen zich verkleden in bosthema.
  Doorlopend kan je deelnemen aan een wandelquiz rondom het pastoriedomein en heb je de mogelijkheid om je eigen insectenhotel samen te stellen. Voor de kleine prijs van 7 euro voorzien wij het materiaal en achteraf neem je een gloednieuw insectenhotel mee naar huis.
- Inschrijven is noodzakelijk via link op www.natuurpunthoutem.be en kan t.e.m. 24/8. De toegang is gratis, dranken worden aangeboden aan democratische prijzen.
  We respecteren de natuur, dus vragen we om je afval nadien mee naar huis te nemen.
  Activiteit in samenwerking met NEC De Pastorie
- Jan Schollaert 0474 25 53 41 Info www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com
- Deken, picknick

Maandag 28 augustus

KBE: Werkdag Bos t'Ename

- 9u30 -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
- Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
- Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

SEPTEMBER 2023

Zaterdag 2 september

KRB: beheerwerken in het Burreken

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, knotten, hagen scheren… Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur. Boeiend, ontspannend en leerrijk!
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37 contact@burreken.be
  Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

PWG + OUD: Planteninventarisatie thuishok Ename-Nederename-Oudenaarde

- 14u – 17 u
- Parking einde Kapellestraat (aan ingang Bos 't Ename), Oudenaarde
- Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 21 13
- Alexander Van Braeckel, tel. 0473 85 45 62.
- Het project 'monitor jouw thuishok' is een lange-termijnproject waarbij de evolutie van de flora gevolgd wordt binnen het ifbl-kwartierhok waarin een actieve botanist woont en die dit hok jaarlijks opvolgt. E3 21 13 is het thuishok van Alexander Van Braeckel
- flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen

Zondag 10 september

PWG + ZV: Planteninventarisatie Everbeekse bossen

- 10u - 13u
- Kerk Everbeek Boven, kruispunt Muiterij/Maandagstraat, Brakel
- Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 43 41 met speciale aandacht voor de reservaatpercelen Bovenloop Zwalm
- Heidi Demolder, tel. 0476 40 34 52
- Stevig schoeisel of laarzen, flora,. loep

Woensdag 13 september

VA + VWG: Bijeenkomst VWG

- 20u – 22u30
- Zaal 'Amigo' in Heurnestraat, Oudenaarde
- Bijeenkomst van de Vogelwerkgroep. Vogelkijkers uit de regio en daarbuiten zijn welkom om te komen luisteren naar de presentaties en nadien een babbeltje te slaan met gelijkgestemden.
  Het programma wordt in de zomer bekend gemaakt op onze website.
- Website VWG http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/
- Dimitri Van de Populiere dimitrivandepopuliere@hotmail.com

Zaterdag 16 september

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u – 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- Stevig schoeisel, werkhandschoenen

FERYN
milieuconsulenten BV
www.ferynjan.be info@ferynjan.be

Zondag 17 september

RO: Bezoek aan Faunahuis, natuurwandeling in het Burreken (Brakel) en aansluitend bezoek aan Vogel- en dierenopvangcentrum (Geraardsbergen)

- 9u30 - 18u
- Parking Auto-5 aan de César Snoecklaan (carpooling) te Ronse
- Het faunahuis toont technieken en voorzieningen welke worden toegepast om dieren en planten aan te trekken in een ecologisch-landschappelijk omgeving. SOS wilde dieren is een opvangcentrum voor zieke, gewonde en hulpbehoevende wilde dieren.
- Dirk Criel (Faunahuis) – Verantwoordelijke (Vogel/dierenopvangcentrum)
- Aankomst om 10u aan het Faunahuis in Brakel, aankomst om 14u aan het Vogelopvancentrum. 3 euro voor toegang en steun aan het vogelopvangcentrum. Kostendelend carpolen (vergoeding chauffeur: 0,4 euro/km)
- Yves Debyttere 0497 57 21 71 yves.debyttere@telenet.be

VA+ WMBV: Gezinswandeling in de Schamperij en omgeving (Maarkebeekvallei)

- 14u – 17u
- kerk van Maarke, hoek Maarkeweg-Kokkerellestraat
- Johan Cosijn, 055 30 98 10
- Goed schoeisel of laarzen, verrekijker

HOU: Landschapswandeling voor de toekomst

- 10u - 12u
- Parking Pikardijn, Cotthem 6, 9520. Sint-Lievens-Houtem
- Onze omgeving verandert razendsnel. Zowel op het vlak van wonen, landbouw, natuur als energie stellen zich specifieke uitdagingen die tot nadenken stemmen. Welke toekomst zien we voor ons landschap? En hoe willen we hier met zijn allen liefst in leven? Maar vooral: hoe gaan we dit samen aanpakken?
- Sylvie Van Damme
- Inschrijven noodzakelijk via link op www.natuurpunthoutem.be.
- Erwin Declercq 0476 373 659 Info www.natuurpunthoutem.be of mail naar nphoutem@gmail.com
- Stapschoenen, aangepaste kledij bij regenweer.

TLES: Bomenwandeling Deurle – 3D wandeling

- 14u-17u
- Leiepark Deurle, kruispunt Pontstraat-Leiepark
- Deurle heeft machtige, mythische bomen die heel wat verhalen kunnen vertellen. Het wordt ook een 3D wandeling: Deurle - Duinen - Dreven.
- Werner Dejonckheere, Noël De Loof en Paul Geeroms
- Werner Dejonckheere 0477 84 72 35
- Goede wandelschoenen

Donderdag 21 september

KR: Cursus paddenstoelen, theorieles 1

- 19u - 22u
- De Mastbloem Kruishoutem
- Theorieles over paddenstoelen
- Dirk Fiers
- De exacte locatie van de uitstappen wordt tijdens de laatste avondsessie meegedeeld.
  Leden Natuurpunt betalen 35 euro, niet-leden 40 euro.
  Inschrijving via mail aan eddy.saveyn@gmail.com en overschrijving van het bedrag op rekening BE65 5230 8016 2996 van Natuurpunt Kruisem met vermelding "cursus paddenstoelen".
  Wegens praktische redenen wordt het aantal deelnemers beperkt.
- Eddy Saveyn 09/380 03 00

VWG: Vogels kijken? Ook voor u! Les 1. Inleiding op vogels en voorstelling vogelwerkgroep

- 19u30 - 22u
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Tijdens deze wervelende instapcursus maak je kennis met vogels, leer je ze observeren en herkennen. In de eerste les stelt de Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen plus zich voor. Hierop volgt een algemene inleiding op vogels: hun ontstaan, de classificatie, vogeltopografie, veren, snavels, zintuigen, levenscyclus en leefomgeving.
- Luk Neujens; luk8neujens@gmail.com
- Info en inschrijvingen: hierbij de url-link: https://www.natuurpunt.be/agenda/cursus-vogels-kijken-ook-voor-u-brakel-62710
- Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be

Zaterdag 23 september

VWG: Vogels kijken? Ook voor u! Excursie 1: Bourgoyen: watervogels, steltlopers

- 8u - 11u
- Bezoekerscentrum Levende Leie - De Bourgoyen, Driepikkelstraat 32, 9030 Mariakerke. Route op Google Maps
- Tijdens de eerste excursie van de cursus gaan we op stap in de Bourgoyen/Ossemeersen. We passen de theorie van de eerste les meteen toe en hebben speciale aandacht voor watervogels en steltlopers.
- Luk Neujens; luk8neujens@gmail.com

somethingellis
GRAFISCH ONTWERP
GSM 0479 433 711 // ELLIS.DEVUYST@GMAIL.COM // WWW.SOMETHINGELLIS.BE

We verplaatsen ons per wagen naar de excursieplaats. We kunnen altijd afspreken om te carpoolen en kostendelend te rijden.
Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be
Laat je verrekijker niet thuis liggen!

Zondag 24 september

BC: Wandeling op zoek naar de buizerd

8u - 10u
Boembekemolen
Onze gids Wim zoomt in op habitat, gedrag, determinatie, foerageren en broeden van deze plaatselijke roofvogel, tijdens een wandeling van +/- 6 km.
Wim Van Geert
Op voorhand inschrijven + deelnemers die aansluitend wensen deel te nemen aan Ontbijt@Boembekemolen dienen dit expliciet te vermelden
Wim Van Geert, van.geert.wim@telenet.be, 0487 141976
Wandelschoenen / verrekijker

ZV: Wandel & Ontbijt@ Boembekemolen

9u - 12u
Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
Te reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
Kom ontbijten op ons terras en wandel één van onze prachtige wandelroutes. Bij slecht weer in de molen.
15 euro / persoon. Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Verse fruitsla.
Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70

PWG + ZV: Planteninventarisatie grijs hok te Lierde

10u - 13u
Aan de spooroverweg in Polenak(straat), Lierde
Inventarisatie van alle hogere planten in ifbl-kwartierhok E3 34 43 (grijs hok met 21 geregistreerde soorten)
Henk coudenys, 093 86 97 11, coudenys.henk@belgacom.net
flora, loep, laarzen of stevige stapschoenen

KR: thema "de natuur smaakt"

11u - 16u
Onder Zingembrug
Een wandeling met een paar proevertjes en een drankje.
Dorine Dhont
Inschrijven verplicht via dorine@dorinedhont.be
Dorine Dhont 0479 57 71 07
Goede stapschoenen

BC: Gezinswandeling: Verhaal van de kassei, bezoek aan de steengroeven in Lessen

14u - 17u
13u15: Boembekemolen, Boembeke 18, Brakel
14u: Station, Rue René Magritte, Lessen
De kasseisteengroeve-wandeling situeert zich aan de rand van het centrum van Lessen. De meeste groeven zijn verlaten, half gevuld met water en de natuur heeft ze volledig opgeslorpt. Zowel de historie, natuur en anekdotes komen aan bod. Terugtocht langs de Dender en mogelijkheid om samen na te kaarten op de prachtige binnenkoer van het 'Hôpital Notre-Dame à la Rose'.
Johan Vander Heyden, natuurgids
Afstand +/- 7km. Mogelijkheid tot kostendelend rijden naar Lessen vanaf de Boembekemolen, vertrek daar om 13u15. Vooraf inschrijven gewenst.
Vincent Decroock; vincent.decroock@proximus.be
Wandelschoenen

TLES: Treinstapper tussen Waregem en Deinze: weg van water

Vertrek 9:19 (station Deinze)
9:30 (station Waregem); einde om 18 uur.
Station Deinze
Wim Packet neemt je mee naar zijn roots en de soundtrack van een net rechtgetrokken Leie. Van de Gaverbeekse Meersen naar de Zultse Leiemeersen en de oude Leiearmen van Gottem en Grammene om zo weer in Deinze te landen. Met ook nog een passage via de Vondelbeekvallei komen er twee Natuurpuntgebieden mee in de kijker te staan. Langs heel wat trage wegen groeit stap voor stap het verhaal van een water-landschap met een heden en verleden. En de vraag wat het Leieproject ons brengt in de toekomst! Tegen 2027 zou de Leie niet alleen een betere vaarweg worden; ook landschap, natuur en water zouden tegen dan meer ruimte krijgen...
Afstand: 18 of 24 km (met drie tussenstops). Graag een seintje vooraf bij Wim Packet. In samenwerking met Natuurpunt Waregem
Wim Packet, wim.packet@gmail.com

Maandag 25 september

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 -12u en/of 13u30- 17u
loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

Donderdag 28 september

KR: Cursus paddenstoelen, theorieles 2

19u - 22u
De Mastbloem Kruishoutem
Zie donderdag 21 september

Zaterdag 30 september

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

OUD: Verkenning van het gemeentelijk domein De Ghellinck en aanpalende meersen

- 14u – 17u
- Parking gemeentelijk domein De Ghellinck, Kortrijkstraat 106, Wortegem-Petegem (Elsegem
- zaterdag 30 september organiseert de gemeente Wortegem-Petegem een milieubeurs in het gemeentelijk domein. We sluiten aan met een wandeling die aandacht heeft voor het natuurlijk beheer van dit park.
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com

OKTOBER 2023

Zaterdag 7 oktober

KRB: beheerwerken in het Burreken

- 9u – 12u30
- Groenstraat in Horebeke
- Maaien, knotten, hagen scheren... Met een enthousiast team samenwerken en genieten van de natuur. Boeiend, ontspannend en leerrijk!
- Ludo Vanderlinden, 0479 46 69 37 contact@burreken.be Graag een seintje als je komt, zodat we voldoende werktuigen kunnen voorzien.
- ☑ Stevige schoenen of laarzen en werkhandschoenen.

VA + NP Avelgem + VWG: Ontdek de wereld van de uil met Norbert Desmet

- 14u – 21u30
- GOC Ruien, Grote Herreweg 118, 9690 Ruien
- De cursus bestaat uit een theoretisch gedeelte over de soorten uilen die we hier kunnen vinden. Na de pauze leren we alles over hun prooien en braakballen. Daarna is er de workshop braakballen pluizen. Tot slot gaan we de theorie aan de praktijk koppelen met een wandeling in het Kluisbos op zoek naar de territoriale zang van bosuil en misschien meer?
  Prijs €17 natuurpuntleden / €25 niet-leden (Koffie, belegd broodje en één drankje inbegrepen)
  Volledig programma en inschrijven op: https://www.natuurpunt.be/agenda/ontdek-de-wereld-van-de-uil-met-norbert-desmet-62826
- ☺ Norbert Desmet, Lucia Decuyper en Thijs Lietaer
- ✿ Bij slecht weer wordt de wandeling uitgesteld naar een latere datum.
- Lucia Decuyper 0473 95 36 05 lucia_decuyper@hotmail.com
- ☑ Notitieblok en pen (cursus); oude tandenborstel, pincet en eventueel loep (pluizen braakballen); verrekijker en zaklamp, stevige wandelschoenen (wandeling)

Zondag 8 oktober

HOU: Op zoek naar sporen

- 10u - 13u
- Bockstaele 9, Sint-Lievens-Houtem
- Als je op stap gaat in de natuur ben je nooit alleen. Je passeert talrijke vormen van leven, waar je je niet eens van bewust bent. Misschien zijn ze op hetzelfde moment aanwezig, mogelijks waren ze hier net voor jou. Daan neemt ons mee en leert ons kijken naar tekenen die vertellen over dit verborgen leven.
- ☺ Daan Van Eenaeme
- ✿ Inschrijven noodzakelijk via link op www.natuurpunthoutem.be
- Christine Bonte 0471 34 18 27
- ☑ Stapschoenen en aangepaste kledij bij regen

Zondag 14 oktober

ZV: Appelpluk

- 9u30 - 12u
- Boomgaard aan het kruispunt Langendries/Boterhoek
- Er worden appels geraapt en geplukt.
- Jan François; jan@aardbol.be

KR: Cursus paddenstoelen, uitstap 1

- ☺ Dirk Fiers
- ✿ De exacte locatie van de uitstappen wordt tijdens de laatste avondsessie, 28 september, meegedeeld.
- Eddy Saveyn 09/380 03 00

Zondag 15 oktober

Gidsen voor gidsen: Bosstrooisel: bron van leven (Samenwerking RLVA, NP Vlaamse Ardennen - plus, NP-Bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen-Boembekemolen en NP Natuuracademie)

- 9u30 - 12u30
- Everbeekse Bossen - Hayesbos, Hayestraat 7, 9660 Everbeek (https://goo.gl/maps/DFNcBNfGkPSBLySS6)
- Bodemleven in de strooisellaag: bosbodems en -gelaagdheden, humusvorming, blad- en houtafbraak, communicerende bomen en zwammen en de grote verscheidenheid aan leven dat dit alles met zich meebrengt.
- ☺ Jan Van Uytvanck
- ✿ Inschrijven: https://www.natuurpunt.be/agenda/gidsen-voor-gidsen-bosstrooisel-bron-van-leven-59673
  Deelnameprijs: 3 euro, ter plaatse te betalen
- Veerle Van der Kelen 0487 325206, veerle.vanderkelen@natuurpunt.be
- ☑ Notitieboekje en stevige wandelschoenen

BC: Oost-Vlaamse Molendag

- 15u - 16u15
- Boembekemolen
- Molengids Wim Van Geert leert ons tijdens deze rondleiding op een andere manier naar de molen kijken. Je komt er meer te weten over de historiek, de kenmerken, de werking, de huidige functie en de biotoop van de molen.
- Wim Van Geert
- Wim Van Geert, 0487 14 19 76 van.geert.wim@telenet.be

OUD: Trage wegen wandeling rond Elsegem

- 14u – 17u
- Parking achter de kerk van Elsegem (Wortegem-Petegem) Elsegemplein
- Langs oude kerkwegels verkennen we het landschap tussen de hoogte van Gijzebrechtegem en de Scheldevallei.
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com

Dinsdag 17 oktober

TLES: Infomoment rond schenkingen

- Eerste sessie van 15u tot 16u30 ; tweede sessie van 19u tot 20u30
- Leietheater (vergaderruimte), Brielstraat 8 Deinze
- De generatie van de baby-boomers gaat nu met pensioen. De natuurliefhebbers onder hen vragen zich af hoe ze ook iets kunnen nalaten voor de bescherming van onze natuur. Joost Verbeke maakt u wegwijs wat de mogelijkheden vandaag zijn: testamenten, schenkingen enz. Handig om weten!
- Joost Verbeke (Natuurpunt)
- Reserveren hoeft niet, maar als je komt kan je dit laten weten op joost.verbeke@natuurpunt.be

Donderdag 19 oktober

VWG: Vogels kijken? Ook voor u! Les 2. Kijken naar vogels + eerste deel Vogels leren herkennen

- 19u30 - 22u
- Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
- Hulpmiddelen zoals optica (Gunther Groenez van Natuurkijkers), veldgidsen, geluid en beeldherkenning via Obsidentify komen aan bod, evenals een inleiding op waarnemingen.be. Het eerste deel van "Hoe herken je vogels" komt aan bod.
- Gunther Groenez; gunther.groenez@telenet.be Dimitri Van de Populiere; dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be

Zaterdag 21 oktober

ZV: Werkdag Middenloop Zwalm

- 10u – 16u
- In functie van de uit te voeren werken. Mail contactpersoon voor opname in de mailinglist.
- Koen Gintelenberg; koen.gintelenberg@telenet.be
- ☑ Stevig schoeisel, werkhandschoenen

Zondag 22 oktober

VWG: Vogels kijken? Ook voor u! Excursie 2: Testen optica en Wandelen aan de Donkvijver en de Langemeersen te Oudenaarde

- 9u - 12u30
- Recreatiedomein Donk, Donkstraat 50, Oudenaarde https://goo.gl/maps/z8p3T6xeBaf13GkA6
- Tijdens deze tweede excursie krijgen we de mogelijkheid om verschillende optische middelen uit te testen, gevolgd door een wandeling langs de Donk en de Langemeersen in Oudenaarde. Tijdens deze periode piekt de najaarstrek en we proberen toelichting te geven bij dit prachtige fenomeen.
- Gunther Groenez; gunther.groenez@telenet.be Dimitri Van de Populiere; dimitrivandepopuliere@hotmail.com
- We verplaatsen ons per wagen naar de excursieplaats. We kunnen altijd afspreken om te carpoolen en kostendelend te rijden.
- Vincent Decroock; vincent.decroock@natuurpunt.be
- ☑ Verrekijker, aangepaste kledij en eventueel waterdicht schoeisel

OUD: Paddestoelenwandeling in het Koppenbergbos

- 14u – 17u
- Parking bij de toegang tot het Koppenbergbos, Oude Steenweg te Nukerke (op de grens met Hospitaalweg te Melden (Oudenaarde)
- Op zoek naar paddestoelen in het Koppenbergbos.
- Paul Cardon, 0474 39 02 77 cardon.paul@gmail.com
- ☑ Goede wandelschoenen, eventueel paddenstoelenboek

Zaterdag 28 oktober

KBE: Gezinswerkdag Bos t'Ename

- 9u -12u en/of 13u30- 17u
- loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
- Elke laatste zaterdag van de maand wordt er gewerkt in Bos t'Ename, van hakhout afzetten tot hooien.
- Pieter Blondé, 0488 36 22 79 pieterblonde@hotmail.com en Guido Tack, 0474 90 02 30 guido.tack1@telenet.be
- ☑ Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

KR: Cursus paddenstoelen, uitstap 2

- Dirk Fiers
- De exacte locatie van de uitstappen wordt tijdens de laatste avondsessie meegedeeld.
- Eddy Saveyn 09/380 03 00

Zondag 29 oktober

KRB: bomen in de herfst

- 10u – 13u
- Groenstraat in Horebeke
- We wandelen 5 km en bewonderen de meest voorkomende bomen. Hoe dient de herfst zich aan? Hoe merken we dat bomen zich voorbereiden op de winter? Een verhaal van knoppen,

sapstromen, vruchten, herfstkleuren, en nog veel meer.
Jos Gyssels
Graag een seintje als je komt. Jos Gyssels, 0473 52 41 27, jos.gyssels@proximus.be
Stevige schoenen of laarzen.

ZV: Wandel & Ontbijt@ Boembekemolen

9u - 12u
Boembekemolen, Boembeke 18, 9660 Brakel
Te reserveren via Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70
Kom ontbijten op ons terras en wandel één van onze prachtige wandelroutes. Bij slecht weer in de molen. 15 euro / persoon. Cava-koffie-appelsap. Pistolet met kaas-ontbijtkoek-rozijnenbrood. Gekookt ei-yoghurt met granola. Verse fruitsla.
Carla Verdonck, carlaverdonckverdonck@hotmail.com, 0472 89 81 70

BC: Dag van de stilte: Harmonisch in de natuur

14u - 16u
Boembekemolen
Het geluid van de stilte laat ons tijdens deze belevingswandeling anders kijken naar de natuur. En misschien ook naar onszelf.
Els Decoster
Els Decoster: els.decoster@skynet.be

Maandag 30 oktober

KBE: Werkdag Bos t'Ename

9u30 -12u en/of 13u30- 17u
loods, Boskant 56 te Oudenaarde.
Naast de maandelijkse gezinswerkdag op de laatste zaterdag van de maand wordt er eveneens elke laatste maandag een werkdag georganiseerd. De werkzaamheden gaan van hakhout afzetten tot hooien.
Eddy De Bock, 0474 77 00 54 thebockfamily@hotmail.com
Goed schoeisel of laarzen en werkhandschoenen.

De Vlaamse Ardennendag 2023 was een topmoment voor de Vlaamse Ardennen!

Op 16 april ging de Vlaamse Ardennendag door in de schitterende setting van het kasteel van Lilare te Sint-Maria-Oudenhove. Het werd een inclusief programma dat natuur, landschap en erfgoed combineerde. De nadruk lag op beleving.

De voormiddag stond in het teken van wandelingen, zowel voor groepen van verderaf als voor de individuele wandelaar in de buurt. Na de wandelingen stelde Ignace Schops, natuurbeschermer en wereldautoriteit in duurzaam en economisch rendabel natuurbeheer zijn boek 'Gered door de boomkikker' voor. Aansluitend volgde een debat met o.a. minister Diependaele, burgemeester De Vleeschouwer van Brakel en Dirk Criel van Natuurpunt en Mathias D'Haeze van Algemeen Boeren Syndicaat rond het Landschapspark Vlaamse Ardennen. Waarna we allen samen twee bomen plantten in het park van het kasteel.

Vanaf 12u opende het infodorp zijn deuren. In de namiddag wisselden workshops, publiekswandelingen, een fietstocht en een concert elkaar af. Omdat we iedereen willen laten genieten van onze prachtige natuur was er naast de klassieke wandelingen ook een aanbod specifiek voor kinderen en een wandeling voor mensen met een beperking. We sloten de dag af met het loslaten van herstelde wilde dieren i.s.m. het VOC van Geraardsbergen.

Dank aan de vrijwilligers van Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* en het bezoekerscentrum Vlaamse Ardennen – Boembekemolen voor de organisatie. We kijken al uit naar de volgende editie. Noteer alvast 14 april 2024 in je agenda!

Veerle Van Der Kelen

© Veerle Van Der Kelen

Strijdperk

Ergens in de Reytmeersen, op een plek die we niet nader mogen specificeren om massatoerisme, vandalisme en diefstal geen kans te geven, bevindt zich, op een kantig stengeltje geschikt, gemoedelijk trillend in de wind, een vreedzame militaire eenheid. Deze *Orchis militaris*, een plantje dat in onze provincie zo zeldzaam is dat er slechts één exemplaar geregistreerd is, werd voor het eerst waargenomen in 2010, en staat dus als enige soldaatje in Oost-Vlaanderen al minstens dertien jaar zijn eenzame strijd te voeren tegen de elementen.

Het soldaatje is een taaie plant, die weet te overleven op schrale, krijt-, zand- of leemgrond, maar heeft desondanks een extreem zeldzame status. In bepaalde spijtige gevallen wordt het aantrekkelijke plantje gestolen, geplukt of, zoals we in mei 2022 en in mei 2023 opnieuw hebben kunnen vaststellen in de Reytmeersen, platgetrapt door een verdwaalde wandelaar of een onoplettend konikpaard. Ons soldaatje werd hierdoor niet definitief vernietigd, de wisselknol verzekert het plantje van volgend jaar, maar het kon geen vruchtjes maken en heeft dus z'n kans op verdere verspreiding in deze jaren verkeken.

Maar de grootste bedreiging voor het soldaatje, en bij uitbreiding het gros van de zeldzame soorten in ons land, is uiteraard nog steeds (we zeggen het in koor) habitatverlies. De minuscule zaden van de orchidee verspreiden zich op grote afstand, maar ze bevatten amper voedingsstoffen en komen enkel tot kieming in de aanwezigheid van een geschikte schimmel, voornamelijk in biotopen waar de mens weinig voordeel uit haalt en die dus in de afgelopen decennia gestaag vervangen werden door andere, meer lucratieve biotopen zoals monoculturen, weiden of industrie.

Vorige eeuw werden de Reytmeersen opgehoogd in functie van industriële ontwikkeling en tien jaar geleden werd dit gebied nog bedreigd door kleiontginning. Gelukkig verzandden deze plannen na protest van de milieubeweging.

Onze bezorgdheid over de verslechterende staat van onze ecosystemen, de wereldwijde biodiversiteitcrisis, de berichtgeving over klimaatcalamiteiten, wordt even verzacht door deze kleine opsteker, de vaststelling dat deze strijdbare soldaat zich onverhoopt in dit gevrijwaarde natuurgebied heeft weten te vestigen, en zich al die jaren kon handhaven op zijn zonnige plekje tussen de braamstruwelen en opschietende kaardenbol.

tekst en foto:
Josie De Rycke

Boekbespreking

door Walter Belis

Moss S., 2023. *Tien vogels die de wereld veranderden*, **Ambo Anthos uitgevers, Amsterdam, ISBN: 978 90 2636 213 2, 352 blz., € 24,99.**

Vogels hebben een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis. Het is niet zo dat ze direct bepalend waren bij veldslagen, toch werden in de Oudheid geen belangrijke beslissingen genomen zonder de wil van de goden te kennen. De augures, een soort bemiddelaars tussen de wereld van de goden en die van de mensen, observeerden en analyseerden de vlucht van vogels. Dit gebruik bestond ook al bij de Grieken. Vogels werden door de eeuwen heen bejaagd en gedomesticeerd. Ze werden vereerd in religies, gebruikt voor voedsel en veren. Vogels hebben een belangrijke rol gespeeld in de kunst en de muziek. In *Tien vogels die de wereld veranderden* vertelt de Britse vogelkenner Stephen Moss het fascinerende verhaal van de lange en veelbewogen relatie tussen mensen en vogels. De tien soorten van over de hele wereld, gaande van de mythische raaf tot de keizerspinguïn op het smeltende Antarctica, hebben elk een wonderbaarlijke rol gespeeld in de wereldgeschiedenis. De verhalen zijn op een meesterlijke wijze verteld maar stemmen ook tot nadenken over de manier waarop wij omgaan met de natuur en vogels in het bijzonder.

Milman O., 2023. *De insectencrisis*, **Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen, 326 blz., ISBN 978 90 450 4234 3, € 24,99.**

Het boek *De insectencrisis* heeft tot doel ons wakker te schudden. Oliver Milman legt niet alleen uit wat de oorzaak is van de grootschalige ineenstorting van de insectenwereld, maar ook waarom deze achteruitgang een bedreiging vormt. Van mieren die onder het bladafval rondscharrelen tot bijen die hoger kunnen vliegen dan de Kilimanjaro: insecten tref je overal aan. Drie op de vier bekende diersoorten op onze planeet zijn insecten. In *De insectencrisis* duikt Guardian-journalist Milman in het ruime aanbod van recent bewijsmateriaal waaruit blijkt dat deze rijkgeschakeerde groep dieren de grootste existentiële crisis doormaakt in zijn 400 miljoen jaar durende geschiedenis. De verstoorde migratie van de monarchvlinder in Amerika; het groene landschap van Europa dat is ontdaan van insectenleven; de gigantische landbouwvelden die een moordgebied voor wilde bijen blijken te zijn; en iets wat elke automobilist wel merkt: dat er tegenwoordig niet zoveel insecten meer op de voorruit van je auto uiteenspatten. De grootschalige ineenstorting van de insectenwereld vormt ook een bedreiging voor ons. Gelukkig is het nog niet te laat: we kunnen nog van alles doen om het verlies van de mini-wereldrijkjes van insecten een halt toe te roepen. Maar dan moeten we wel nú handelen.

Inventarisatie korstmossen in het Paddenbroek op 3 april '23

In het kader van het 1000+soortenjaar kwamen Danny Declercq en Paul Geyselings van de Werkgroep Bryologie en Lichenologie op 3 april op bezoek in het Paddenbroek (PB). Beide specialisten vonden samen 65 soorten waarvan 51 niet eerder werden waargenomen in het PB! Ze kregen enkele zeer zeldzame soorten onder de loep, en onverwacht ook soorten die hier niet onmiddellijk verwacht werden zoals de veenkorsten. Dat heeft alles te maken met het hout waaruit het knuppelpad gemaakt is. In het PB houden nog enkele soorten stand die elders erg te lijden hebben onder vermesting, maar vooral aan de rand van het PB zijn groot dooiermos en vingermossen een teken aan de wand. Lees hieronder het volledige verslag van Paul over de inventarisatieronde.

Paul en Danny aan het werk © Lucia Decuyper

In eerste instantie inspecteerden we het jonge bosje naast de parking, waar we op wilg (*Salix*) naast eerder gewone soorten ook kort schriftmos (*Alyxoria varia*) vonden, met zijn typische bootvormige lirellen*. Mooi, maar Danny trok al gauw mijn aandacht naar een ander schriftmos. Het wittig thallus* en de opeengehoopte, zwarte lirellen deden mij denken aan zwart schriftmos (*Arthonia atra*), maar de open schijf dan weer niet; rivierschriftmos (*Alyxoria culmigena*) misschien? Thuis onder de bino viel mij onmiddellijk op dat sommige apotheciën* oranje berijpt waren, geel schriftmos (*Alyxoria ochrocheila*) lag nu voor de hand en dit werd bevestigd door de hyaliene*, viercellig sporen, < 4.5µ breed.

Andere mooie vondsten van Danny waren het klein en het gewoon boomzonnetje (*Athallia cerinella* en *A. pyracea*), maar vooral het oranje boomzonnetje (*Caloplaca cerina*); een opvallend licheen* met een dik grijs thallus en grote gele apotheciën, dit met een regelmatige, grijze rand. Het is een zeer zeldzame soort die na een afwezigheid van meer dan honderd jaar in Vlaanderen in 2021 werd teruggevonden in het natuurgebied Vuile Plas, Kontich. Sindsdien wordt het oranje boomzonnetje sporadisch waargenomen.

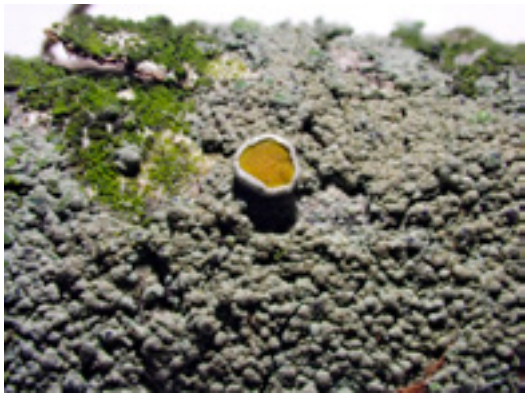

Oranje boomzonnetje © Danny Declercq

Na het jonge bosje lonkte het rijkelijk met lichenen begroeide knuppelpad. Hier vonden we een aantal soorten met een voorliefde voor een zuur substraat, b.v. gewoon schorsmos (*Hypogymnia physodes*) en witkopschorsmos (*H. tubulosa*); twee soorten die sterk te lijden hebben onder de toenemende eutrofiëring en daarom op de Nederlandse rode lijst gekenmerkt worden als gevoelig. Dat vermesting ook in het Paddenbroek speelt, konden we afleiden uit de overvloedige aanwezigheid van groot dooiermos (*Xanthoria parietina*) en diverse vingermossen (*Physcia spec.*); soorten dus die het uitstekend doen in gebieden die gekenmerkt worden door intensieve landbouw en de daarmee gepaard gaande uitstoot van ammoniak. Enkele plukjes baardmos (*Usnea spec.*) zijn ook altijd leuk en daarnaast tekenden op het knuppelpad ook drie veenkorsten present: de bruine, de blauwe en de lichte veenkorst (*Placynthiella*

icmalea, Trapeliopsis flexuosa en *T. granulosa*). Tot slot was ook groen boomschildmos (*Flavoparmelia soredians*) opvallend aanwezig, een zuidelijke soort die dankzij de klimaatverandering jaar na jaar algemener wordt.

Om de dag af te ronden keken we nog even rond in een strook bos die evenwijdig loopt met het Paddenstraat. Alweer veel nitrofieten, maar enkele waren wel geparasiteerd door lichenicole fungi. Dit zijn saprotrofische of parasitaire schimmels die op korstmossen groeien; sommige zijn soortspecifiek, andere facultatief lichenicool, d.w.z. deze die zich niet alleen op lichenen, maar ook op andere organismen kunnen ontwikkelen (bv algen, mossen). Om deze goed te kunnen bekijken heb je wel een sterke (licht) loep nodig. Veel lichenen zijn al klein, lichenicole fungi zijn meestal nog kleiner. Het duurde dan ook enige tijd eer de kenmerkende zwarte 'haartjes' van *Taeniolella phaeophysciae* op de nodige instemming konden rekenen.

Tenslotte nog een bijzondere vondst: berijpte schotelkorst (*Lecanora subcarpinea*). Deze zeldzame soort lijkt op de zeer algemene melige schotelkorst (*L. carpinea*), maar de apotheciumrand kleurt P+ geel. Om sterk op elkaar gelijkende soorten reeds in het veld te kunnen onderscheiden, voeren lichenologen af en toe chemische kleurreacties uit. Hiermee kan je zonder microscopie al een correcte determinatie doen. De meest gebruikte producten zijn C (chloor, bleekwater), K (KOH, kaliloog) en P (parafenyleendiamine).

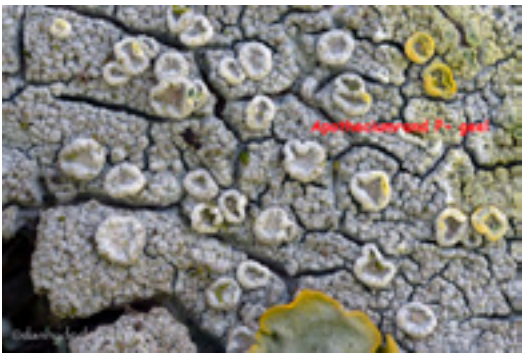

Berijpte schotelkorst © Danny Declercq

Paul Geyseling,
WBL – Werkgroep Bryologie en Lichenologie, https://www.mossenkorstmossen.be/

NVDR
Lichenen: korstmossen
Thallus: het eigenlijke (korstmos)plantje met uitzondering van de vruchtbare delen
Apothecium/apotheciën: schotelvormig vruchtlichaam voor de geslachtelijke voortplanting
Lirellen: langwerpige, weinig vertakte vruchtlichamen (apotheciën)
Hyalien: kleurloos doorzichtig

BIO SHOP
De Zonnebloem
Al meer dan 35 jaar vind je bij ons alles voor een gezonde levenswijze
Het grootste gamma biologische voeding in de streek, massa's alternatieve en fair trade geschenkartikelen
Steeds 10 % korting voor NP-leden op het ruimste aanbod natuurstudieboeken
Kom eens gezellig snuisteren in de Parkstraat 25, 9700 Oudenaarde
Tel. 055/31.64.30 e-mail: oudenaarde@bioshop.be www.bioshop.be

Bijzondere vogelwaarnemingen

LENTE 2023

Vanaf maart begint het toch te kriebelen bij ons, de vogelaars. De dagen worden langer. Het ochtendconcert zwelt dag na dag een beetje aan. En dan hoor je die eerste tjiftjaf. Of zie je die eerste zwaluw. En dan weet je het, ze komt er bijna aan. De lente.

In maart zien we nog terugtrek van wintergasten. Zo dook er een mannetje topper op in Nederename (BHE) en een brilduiker op de Donk (DVDP). Deze hebben waarschijnlijk ten zuiden van ons overwinterd. Over Erwetegem (30 ex, GVV) en Strijpen (1ex, CNU) trokken kraanvogels. Tijdens deze maand is er traditiegetrouw ook de trek van goudplevier, grutto (max 32, Dal, DDG), kemphaan (max 8 ex, Zulte, EDV) en kluut (max 22 ex, Donk, SFE). Aan de Callemoeie dook een bontbekplevier op (WSI). Een gerichte inventarisatie leverde 9 bokjes op in de Snippenweide (DDG). Een gekleurringde lepelaar dook op in de Kaaimeersen (BHE). Het dier werd in 2015 geringd in Verrebroek. Er vloog ook een mooie groep van 23 ex over Melden (JDW). De voorjaarstrek van rode wouw ging niet onopgemerkt voorbij met maar liefst 17 waarnemingen in maart. In Nazareth werd ook een smelleken gezien (NVW). Een Europese kanarie werd gezien in Berchem (TLI). Het gros van de Pontische meeuwen dit voorjaar werd nog in deze maand gezien. Bijzonder: een influx van alpengierzwaluwen in België bracht er ook naar onze regio. LDC zag er 2 vliegen over de terreinen van de voormalige centrale in Ruien. Een nieuwe soort voor VA+!

April leverde ons 3 verschillende waarnemingen van steltkluut op: 3ex in Ruien (TNA), 2ex in Bachte (NVW) en nog 1ex aan de Callemoeie (BDE, WSI). In de Langemeersen kwam een kraanvogel overnachten en een jagende velduil werd er ook gespot (LVDW). Aan de Callemoeie kwamen maar liefst 14 zwartkopmeeuwen op een avond overnachten (BDE), net als een jonge geelpootmeeuw. Een dwergstern, nog maar de 5de waarneming in 20 jaar, werd er eveneens gezien (JDW), net als enkele zwarte sterns (max. 5ex). Het Dal te Heurne lokte een bontbekplevier, een lepelaar (TNA). Hier werd ook een zingende snor ontdekt die tot het einde van de lente bleef snorren (DVDP). Regenwulpen trokken over Boekel en Deinze, eentje kwam naar beneden aan de Ratte te Eke (IMA). Een Temmincks strandloper werd gezien in Ruien (JDW) waar ook nog zwarte ruiter (NDS) en een max. aantal bosruiters voor de regio dit voorjaar: 5ex. Een andere zwarte ruiter

Velduil © Gerard Mornie

werd opgemerkt in Nederename (BDE). Ook enkele bokjes lieten zich nog zien op andere plaatsen. Vier lepelaars zetten voet aan de grond op de grens tussen Nazareth en Ouwegem (JDW) terwijl er later ook twee over Asper vlogen (KDM). Purperreiger werd ook 5 keer waargenomen. Visarend vloog over Semmerzake en Boekel (GMI, HVE). Smelleken werd nog 3 keer gezien. De eerste wielewalen lieten zich horen op het einde van de maand, in Zingem. Bonte vliegenvanger werd tijdens de trek op een vijftal locaties gezien. Een zingende Europese kanarie werd aan de Zeverenbeek gehoord (EVH). In Zwalm werden ook 2 zangposten van grauwe gors ontdekt: 1 op Franskouter (HVE), 1 in Roborst (LNE).

Voor zomertaling bleek het een goed voorjaar te zijn, met het op één na hoogst aantal waarnemingen voor de regio in 15 jaar. Het gevolg van de extreme droogte in Zuid-Europa? Maar broedkoppels bij ons? Die blijven zeer schaars. Het aantal broedgevallen van grutto in Bachte kende in vergelijking met vorig jaar een terugval. De koereiger wordt algemener, met waarnemingen verspreid over het hele voorjaar en een max. van 5 ex te Zingem

(DVDP). Kleine zilverreigers lieten zich ook elke maand zien, met een lang pleisterend ex. in het Dal te Heurne. Er waren 11 waarnemingen van zwarte wouw over de hele periode. Blauwe kiekendief werd ook nog heel regelmatig gezien, met in totaal 46 waarnemingen tot einde mei! Oehoe schuift verder op naar het noorden van onze regio. Het hele voorjaar was het een komen en gaan van slechtvalken aan de Walburga met dramatische wendingen (meer info zie FB-pagina Slechtvalken Oudenaarde en volgende bladzijde). Middelste bonte specht werd nog op een 8-tal locaties gezien. Voor beflijster was het een van de flauwere voorjaren van de laatste jaren. Grote lijster blijft dramatisch, slechts een handvol zangposten. Net als vorig jaar blijkt ook grauwe vliegenvanger achteruit te boeren. Slechts gezien op een 10-tal locaties. Wie wel aan een comeback timmert in de regio is de nachtegaal. Het beste voorjaar tot nog toe in de laatste 20 jaar, met vooral hogere dichtheden in de Scheldevallei tussen Oudenaarde en Zingem. Gekraagde roodstaart houdt stand. Paapjes werden vanaf einde april her en der opgemerkt met een max. van 5 ex te Petegem-Leie (TNA). Roodborsttapuit breidt verder uit in de regio en werd al in 30 verschillende km-hokken opgemerkt, het hoogste aantal van de laatste 10 jaar. Appelvink werd op 13 plekken gezien, met een max van 5 ex in St-Lievens-Houtem (DDC). Goudvinken werden op 4 locaties gezien.

In mei werden kwartels gehoord op 21 verschillende locaties. Een voor het binnenland zeldzame kanoet dook op in Ruien (TNA), waar ook nog een tweede Temmincks opdook (JDW). Een derde van dit voorjaar liet zich zien in Roborst (HVE), waar ook bontbekplevier werd opgemerkt. Die werd ook nog gezien in het Dal te Heurne (DDG). Twee waarnemingen van kleine strandloper volgden elkaar snel op: eentje in Bachte (MVB) en enkele dagen later een in Petegem-Leie (BDE). Nog maar waarneming 2 en 3 van de laatste 25 jaar. Opvallend: ook vorig jaar dook er eentje op. Het max. aantal zwarte sterns van deze maand bedroeg 8 ex op de Tweeling te Eke (TMA). Over de Langemeersen vloog een zwarte ooievaar (DPO) en een roodpootvalk (KDW). Hét showbeest van deze maand moet wel het mannetje grauwe kiekendief (LVDW) zijn. Deze *showpetie* liet zich een hele week regelmatig zien boven de Langemeersen van heel dichtbij. Hij kreeg zelf op een dag bezoek van een soortgenoot, een 2e kalenderjaar mannetje. Een ander ex werd begin mei op trek gezien over Wannegem (DDG). Er bereikten ons ook nog 3 waarnemingen van lepelaar (max 16 naar N over Deinze, VLO), 2 visarenden en nog een rode wouw. Een ander beest met een echte X-factor was het mannetje grauwe klauwier in de Pyreneeën te Ronse (XTO). Hij voelde er zich in zijn sas en zong regelmatig. Een grote karekiet (HCR) liet zich horen aan de Donk te Oudenaarde, waar ook een koppeltje woudaap werd gespot en een orpheusspotvogel (SOS). Bonte vliegenvangers werden nog gezien in Petegem-Leie, Oudenaarde en Dikkelvenne. Een kruisbek vloog over St-Maria-Latem (HVE) en een Europese kanarie liet zich fotograferen in St-Lievens-Houtem (RCR).

Je kan de waarnemingen volgen via http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/.

Dimitri Van de Populiere

Sciurus Boomverzorging

Bomen zijn bepalend voor de uitstraling van uw tuin en de omgeving.

Kies voor de juiste boom op de juiste plaats en behoedt u voor overdreven onderhoudswerken. Goed onderhouden oudere exemplaren kunnen perfect veilig gehouden worden. Kies bij bouwwerken vooraf voor een professioneel advies zodat statige bomen behouden kunnen worden. Soms zijn gespecialiseerde snoeiwerken noodzakelijk of kan de boom niet meer behouden worden.

Sciurus Boomverzorging staat garant voor professioneel advies bij aanplant, aangetaste bomen, constructiewerken, gespecialiseerde snoeiwerken, demonteren en vellen.

Pieter Heyse | sciurusboomverzorging@gmail.com | 0486 86 99 12

GEEN JONGE SLECHTVALKEN IN OUDENAARDE DIT JAAR

Sinds 2014 brachten de slechtvalken in de nestbak op de toren van de Sint-Walburgakerk in Oudenaarde jongen voort. Het wel en wee van de jonge slechtvalken werd door veel mensen gevolgd via de in de nestbak geïnstalleerde webcam. Dit jaar zullen de vliegkunsten van de jongen niet te bewonderen zijn. Vorig jaar al verdween het mannetje Han. Vervolgens brak er een gevecht uit tussen het nieuwe mannetje, Jay, en een indringer. Daarbij vloog Jay zich te pletter tegen de Onze-Lieve-Vrouwekapel naast de Walburgakerk. Ondertussen is er een nieuw mannetje gearriveerd. Het vrouwtje Ula stierf door vogelgriep en ook de vier verschillende vrouwtjes die vervolgens in Oudenaarde neerstreken verdwenen. Op de toren werden twee kadavers gevonden, waarschijnlijk ook omgekomen door vogelgriep want een verdieping hoger lagen de resten van kokmeeuw, vermoedelijk besmet met de griep.
Onlangs kreeg het mannetje het gezelschap van een vrouwtje. Te laat om dit jaar nog jongen voort te brengen maar de toekomst is hopelijk verzekerd.
(Gunther Groenez in De Morgen, 24-05-2023)

De slechtvalk is blijkbaar niet bijzonder resistent tegen de vogelgriep. Alleen al dit jaar werden in België 27 dode slechtvalken binnengebracht bij het Federaal Agentschap voor de Voedselveiligheid (FAVV), waarbij het vogelgriepvirus H5N1 vastgesteld werd als doodsoorzaak. Aangezien slechts een beperkt deel van de dode vogels gevonden en/of getest wordt, ligt het werkelijke aantal ongetwijfeld vele malen hoger.
(Nieuwsbericht Natuurpunt, 24-05-2023)

WATERATLAS

VITO, de Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek ontwikkelde de WaterAtlas. Dat is een interactieve kaartentool die professionelen en particulieren gratis kunnen raadplegen met een overzicht van de watervraag en het wateraanbod in Vlaanderen. Het initiatief wil het gebruik van alternatieve waterbronnen, zoals hemelwateropvang en behandeld afvalwater, eenvoudiger maken en stimuleren. De WaterAtlas maakt deel uit van het project Vlaanderen WaterProof en moet de Blue Deal-ambitie van Vlaams minister Zuhal Demir (N-VA) om waterkringlopen verder te sluiten helpen realiseren. Op de kaart (https://www.wateratlas.be/) zie je dat ten westen van Deinze en in het interfluvium tussen de Leie en de Schelde er een beperkt aanbod en hoge vraag is.

ALGEMENE BROEDVOGELMONITORING VLAANDEREN

De soorten van het landbouwgebied fluctueerden in de periode 2007-2012, waarna een significante afname volgde. In 2022 namen bijna alle soorten af met vooral bij wulp en graspieper een forse daling. De afname van landbouwvogels in Vlaanderen is al decennia lang aan de gang en past in een veel wijdere, Europese context.

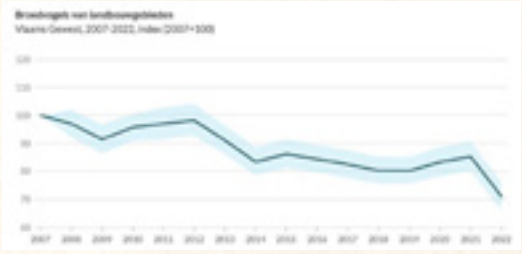

(bron grafiek: https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/algemene-broedvogelindex?fbclid=IwAR1b8t-LYk7Yo8dGya6Pxut0rP-aywlR_RrDOBAUMMXZ4RrXQdhR_mhw-GM0M)

Het aantal bosvogels bleef in de periode 2007-2015 min of meer stabiel. Nadien volgde een gestage daling tot 2021. Sinds 2020 ligt het aantal bosvogels significant lager dan in de periode tot 2015. Vooral de langeafstandstrekvogels en naaldhoutspecialisten zoals de goudhaan en kuifmees, dalen het sterkst.
Het aantal generalisten lag in de periode van 2008 tot 2015 duidelijk hoger dan in 2007. Nadien lag dat aantal op ongeveer hetzelfde niveau als in 2007.
(https://www.vlaanderen.be/inbo/onderzoeksdomeinen/beschermde-natuur//indicatoren)

INTENSIEVE LANDBOUW BELANGRIJKSTE OORZAAK ACHTERUITGANG EUROPESE VOGELS

De biodiversiteit staat onder druk en daar zijn verschillende redenen voor zoals landbouwintensivering, verstedelijking, verandering in bosbedekking en klimaatopwarming. Het is echter moeilijk na te gaan hoe soorten precies reageren op elk van deze bedreigingen en welke daarvan de meeste invloed hebben. Een recent Europees onderzoek

levert voor het eerst bewijst dat vooral de intensieve landbouw verantwoordelijk is. Vooral het gebruik van pesticiden en meststoffen zijn nefast.
De studie gebeurde op basis van vogeltellingen gedurende 37 jaar, met gegevens van 170 soorten, verzameld op meer dan 20.000 plekken in 28 landen.
(https://doi.org/10.1073/pnas.2216573120)

VMM HELPT DE VISSEN IN DE ZWALM

De Zwalm werd doorheen de tijd sterk aangepast door o.a. de bouw van een groot aantal watermolens en lokale rechttrekkingen, maar het natuurlijke karakter van de waterloop bleef goed bewaard. Vooral in een paar bovenlopen in Brakel zwemmen populaties van enkele zeldzame vissoorten zoals rivierdonderpad, beekforel en beekprik.
Begin de jaren 2000 nam de VMM (Vlaamse MilieuMaatschappij), met de aanleg van een aantal gecontroleerde overstromingsgebieden, de eerste maatregelen voor een verdere opwaardering van de ecologische kwaliteit van de waterloop.
Er werden ook visdoorgangen aangelegd rond drie van de vier watermolens op het afwaartse traject van de Zwalm. Daardoor konden vissen in een groter deel van de Zwalm rondzwemmen.
Onderzoek van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) toonde aan dat de visdoorgang aan de Biestmolen belangrijk was. Tijdens een monitoringsperiode van 3 maanden zwommen 1100 vissen stroomopwaarts door de visnevengeul. 22 verschillende soorten, waaronder enkele zeldzamere soorten als de rivierprik en bittervoorn, gebruikten de visdoorgang. De aanpak van het laatste vismigratieknelpunt aan de Zwalmmolen in Munkzwalm was door het grote hoogteverschil (ongeveer 3 meter) en de beperkte ruimte moeilijker. In 2022 liet de VMM er een visnevengeul van 850 m aanleggen, waarbij vooral een bestaande zijbeek gebruikt werd. Door de sanering van dit laatste vismigratieknelpunt op de Zwalm is vrije vismigratie over het volledige traject nu een feit.
Zo is het grootste deel van de Zwalm bereikbaar voor optrekkende vissen. Dit biedt ook kansen voor soorten als de serpeling, beekforel, kwabaal en kopvoorn, allemaal typische beekvissen die een snelstromende waterloop nodig hebben en de voorbije jaren weer in deze waterloop geïntroduceerd werden.
Door de aanleg van een grazige buffer langs beide kanten van de waterloop wordt ook de insijpeling van nutriënten, pesticiden en sediment voorkomen. De oeverzone wordt gemaaid en/of begraasd met schapen. Op een aantal trajecten werd een wandelpad en een aantal hengelplaatsen aangelegd.
(nieuwsbrief VMM, maart 2023)

DE RONDE, EN HET LANDSCHAP, ZIJN VAN ONS

2 april 2023, een ongemeen boeiende Ronde van Vlaanderen dendert door de TV. Hier en daar worden actievoerende boeren in beeld gebracht: "ons landschap, uw voedsel, onze toekomst". Het immer olijke commentaarduo duidt wel de actie van de boeren maar zwijgt in alle talen over het stikstofprobleem.
Als een paar kilometer verder een met Roundup roestbruine gespoten akker in beeld komt ontbreekt het bordje "ons gif, uw landschap....".

NIEUWE SCHUILPLAATS VOOR VLEERMUIZEN IN ZEGELSEM

In de Vaanbuikbeekvallei in Zegelsem werd een oude gewelfde kelder omgebouwd tot een winterverblijfplaats voor vleermuizen. Het gaat om een project van Bosgroep Vlaamse Ardennen tot Dender in opdracht van een private boseigenaar op wiens domein de gewelfde kelder werd aangetroffen. Een deel van de kelder was al geschikt voor vleermuizen, in een ander deel werden bij de metselwerken diepe voegen aangebracht om zo extra schuilplaatsen te creëren. Bovendien werden er ook acht zogenaamde vleermuis-wegkruip-stenen geplaatst, die werden geschonken door de dienst Natuur van de Provincie Oost-Vlaanderen.
(VRT Nieuws, 02-05-2023)

EEN GROENE TUIN MAAKT GEZONDER

Het vergroenen van bestaande tuinen is niet alleen belangrijk voor klimaatadaptatie en stedelijke biodiversiteit, maar blijkt ook van aanzienlijk belang voor de gezondheid en het welzijn van de bewoners. Dat is een van de conclusies uit een onderzoek dat Wageningen University & Research (WUR) en Nivel hebben gehouden naar de relatie tussen het hebben van een tuin en gezondheid. Het onderzoeksteam heeft gekeken naar het verband tussen het hebben van een tuin bij huis (en de hoeveelheid groen in die tuin), en hoe vaak klachten en aandoeningen voorkomen. Bij vrij veel aandoeningen lijkt een tuin bij huis een gunstig effect te hebben en ook de hoeveelheid groen in die tuin is belangrijk.

HUISMUSSEN HOUDEN NIET VAN PESTICIDEN

Een onderzoek naar de invloed van pesticiden op vogels in tuinen toonde aan dat huismussen bijzonder gevoelig zijn aan pesticiden, vooral glyfosaat en metaldehyde (middel tegen slakken). In tuinen waar metaldehyde werd gebruikt was de dichtheid aan mussen 38,6% lager.
(http://dx.doi.org/10.1016/j.scitotenv.2023.161916)

HOE VERHARD IS JE GEMEENTE?

In 2021 was 15,3% van de totale oppervlakte van het Vlaamse Gewest afgedekt of verhard door gebouwen, wegen en parkeerterreinen. In 2013 bedroeg de verharding 14,2%. Tussen 2013 en 2021 kwam er 14.830 ha verharding bij.

Door die verharding kunnen de functies van de bodem niet of onvoldoende vervuld worden. De bodem is bijvoorbeeld niet in staat om water op te nemen. Deze verminderde infiltratiecapaciteit zorgt voor een versnelde afvoer van water, met mogelijk overstromingen op aanpalende percelen tot gevolg. Bovendien wordt de waterbalans verstoord en worden grondwatervoorraden niet aangevuld.

Hoe het gesteld is met de verharding in je gemeente kan je raadplegen op de site https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ruimtegebruik/verharding

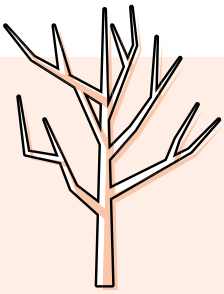

We delen in de rouw van

De familie Heyse bij het heengaan van Eric Heyse (°15 juni 1946 †15 maart 2023), weduwnaar van Monique Van de Velde. Samen met Monique was Eric vaak aanwezig op de Wielwaalactiviteiten en hij had een belangrijke inbreng bij de opstart van de Wielewaaljongeren.

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD
alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen
MICHAEL BEKAERT
Ganzendam 9 - 9890 Vurste
T. 0497 43 01 79

BEATRIJS
boeken, boeken & boeken
www.beatrijs.be
Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde
Tel: 055 31 44 77, Fax: 055 30 03 45
bestel@beatrijs.be

Eten voor 21 miljoen bijen en 7 andere straffe resultaten van Maai Mei Niet 2023

Voor de derde keer op rij riepen Knack en partners op om in mei het gazon niet of minder te maaien. Zo willen ze de biodiversiteit een duwtje in de rug geven. De inspanningen van opnieuw duizenden deelnemers hebben alweer heel wat opgeleverd. Dit zijn de 8 markantste resultaten.

Een zee van wilde margrieten in het gazon © Johan Cosijn

21 miljoen bijen konden elke dag eten van de Maai Mei Niet-gazons. Dat zijn er nog meer dan in 2021 (14 miljoen) en 2022 (17 miljoen).

Sommige tuinen scoorden erg goed, andere kunnen nog wat hulp gebruiken. De helft van de tuinen noteerde een dagelijkse nectarproductie lager dan 16 mg per m^2, een vierde zelfs minder dan 7 mg per m^2. Te frequent maaien, te veel pesticiden en bemesting bevoordelen het gras in je gazon. Andere planten met bloemen krijgen dus minder kans om zich in je gazon te vestigen. Eén maandje niet maaien zal dan niet veel helpen: een langer engagement zal dus nodig zijn om je nectarscore op te krikken.

124 hectare gazon werd niet gemaaid. Dat is meer dan vorig jaar (115 hectare), maar minder dan in de eerste editie (145 hectare). Daar is een positieve verklaring voor. We zien, zeker bij steden en gemeenten (opnieuw nam één derde van alle Vlaamse steden en gemeenten deel), de omslag naar een meer doordacht maaibeleid. In plaats van vol enthousiasme ál het gras een hele maand lang te laten groeien, worden nu doelgericht percelen uitgekozen voor extensief of gefaseerd maaibeheer. Dat is duurzamer op alle vlakken.

De meest getelde bloem is opnieuw de madelief. De kruipende boterbloem en de zachte ooievaarsbek behalen zilver en brons. In totaal werd in 1406 tuinen 135.478 bloemen geteld.

Alle getelde paardenbloemen produceerden 9,71 microgram nectarsuiker per m^2 per dag. Voor de derde keer op rij is deze onderschatte bloem daarmee de nectarkampioen. De banale paardenbloem is een topplant voor insecten.

Wie al twee keer deelnam, ontdekte meer plantensoorten in zijn of haar tuin. 90% van de deelnemers zal dan ook in de toekomst minder maaien. 77 procent van de deelnemers merkte meer leven in de tuin dan anders.

Tuinen waarin twee- tot vierwekelijks wordt gemaaid, leveren de hoogste nectarproductie op. En daar werden ook de meeste bloemen geteld. Om de drie weken maaien is dus ideaal voor wie houdt van een (stuk) gazon én toch de natuur wil helpen. Uw grasmachine kan bovendien prima overweg met gras van drie weken hoog. En een erg mooi extraatje: omdat gras niet in bloei komt als het maar drie weken krijgt; profiteren ook mensen met hooikoorts hiervan. Driewekelijks maaien helpt dus de bestuivers én hooikoortspatiënten.'

9 bijzondere planten

Dit jaar werd voor de eerste keer gepolst naar speciale plantensoorten, soorten die niet voorkomen op het telformulier. Het resultaat: ook in tuinen vind je rode lijstsoorten, met andere woorden: soorten die bedreigd zijn. Het gaat om zes verschillende soorten orchideeën en de drie ratelaarsoorten. Tuinen kunnen dus ook een belangrijke rol spelen in het behoud van bedreigde plantensoorten. Gevlekte orchis, kleine ratelaar, grote ratelaar en bevertjes zijn soorten die op de

Een mannetje fraaie schijnbok op wilde margriet © Johan Cosijn

MEANDER #3
jaargang 21 | juli-augustus-september 2023
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773
driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
bpost
PB-PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Rode Lijst als 'kwetsbaar' aangeduid zijn. De rietorchis is 'zeldzaam', de bokkenorchis 'bedreigd', beemdkroond en tormentil zijn 'achteruitgaand' en de harige ratelaar is zelfs 'met verdwijning bedreigd'.

0 keer maaien in mei, écht? Neem deze slogan niet letterlijk. Het is geen universeel geldende wet. Natuurlijk mag je ook maaien in mei, zolang het gras maar niet te kort is en je altijd stukjes laat staan. Met z'n allen minder en gefaseerd maaien en bij elke maaibeurt een stukje gras laten staan voor de insecten, dat is het doel.

En niet te vergeten: Maai Mei Niet focust op tuinen. In natuurgebieden of wegbermen gelden andere regels en kan maaien in mei positief zijn voor de biodiversiteit. Bovendien zal een boer altijd willen hooien in mei, want dan oogst hij calorierijker gras.

Bron, meer info en inspirerende maaivoorbeelden op www.maaimeiniet.be en het Knack-dossier

En na mei?

'Niet meppen maar appen'. Onder dat motto vraagt Natuurpunt om deze zomer insecten te vangen met de telefoon.

Duik deze zomer de tuin, het park of de wegberm in met ObsIdentify. Die app identificeert instant de insecten die je fotografeert. De campagne wil insectensoorten en hun verspreiding in kaart brengen. De hele zomer lang zet Natuurpunt om de twee weken een nieuwe soortengroep in de kijker. Na de wilde bijen en wespen volgen nog libellen, kevers, dag- en nachtvlinders ...

Meer info op www.insectenzomer.be

Natuurpunt is op zoek naar een PLOEGBEGELEIDER voor de terreinploeg in Ronse

Wil je mee bouwen aan een groenere omgeving? Wil je je graag professioneel inzetten voor de sociale economie? Kan je mensen begeleiden en praktisch werk uitvoeren?
Dan is deze functie iets voor jou.

De sleutelwoorden voor de functie zijn:
Motiveren – coachen - natuurwerk – sociale economie – beheer – veiligheid – machines – plannen – sociaal – rijbewijs B

De bedoeling is om een arbeidsploeg uit de sociale economie te begeleiden bij het werk in de natuur.
Alles over deze vacature kan je lezen op
https://www.natuurpunt.be/vacature/ploegbegeleider-voor-de-terreinploeg-ronse-20230607

v.u. Johan Cosijn, Berkenstraat 15, 9680 Maarkedal - T. 055 30 98 10